SOVYET ÖYKÜLERİ – 4

SOVYET ÖYKÜLERİ 4

ANDREY MERKULOV

SERGEY ANTONOV

VERA İNBER

Çeviren: Levent Özübek

Yazılama

Sovyet Öyküleri 4

Yazılama Yayınevi: 206
Edebiyat: 28

Sovyet Öyküleri 4

Andrey Merkulov, Sergey Antonov, Vera İnber

Çeviren: Levent Özübek
Editör: Merve Üzel
Düzelti: Halil İbrahim Çiçek
Kapak Tasarımı: Levent Karaoğlu
Sayfa Düzeni: Umut Tuna
ISBN: 978-605-2222-36-2
Birinci Baskı: Ocak 2020

© Yazılama Yayınevi

Baskı: Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi
C Blok No: 256 Topkapı - İSTANBUL
Tel: 0 212 577 72 08
Sertifika no: 18569

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti.
Serasker Cad. Osmancık Sokak
Betül Han 9/13 Kadıköy - İstanbul
Sertifika No: 12411
Tel: 0 216 338 52 59
iletisim@yazilama.com
www.yazilama.com

Sovyet Öyküleri 4

Andrey Merkulov
Sergey Antonov
Vera İnber

Çeviren
Levent Özübek

ÖYKÜ

Yazılama

ANDREY MERKULOV

Andrey Merkulov'un edebiyatçılığı bu öyküyle başladı. "İlk öyküme, pilot Perelyot'a ithafla başladım," diye yazıyor Merkulov, "Sovyetler Birliği kahramanı Aleksey Perelyot, bir deneme uçuşunda aniden alev alan uçakta, önce mürettebatı ve sonra denenen uçağı kurtarmak için her şeyi yaptıktan sonra kahramanca ölmüştü. Sonuna kadar dürüst ve davasına bağlı kalmış bu kahramanın varlığı hayalimden hiçbir zaman silinmeyecek."

Hayat, genç bir yazara ilk öyküsünü yazması için bir konu vermişti. Yine devam edecek, gerçek hikâyeler vermeye.

UÇUŞTA

Deneme pilotu Aleksey Perelyot anısına

1

Karanlıktı. Ofisin önünde bir otomobil bekliyordu. Jenya öne, sürücünün yanına oturdu. Sert ve etkileyici olduğunu düşündüğü bir sesle konuştu:

"Havaalanına!"

Ön cama yağmur boşanıyor, camdaki yağmur damlaları karşıdan gelen araçların farlarının ışığında beyaz beyaz parlıyordu. Islak asfaltın parlak siyah şeridinde yüz metre ilerisi görünmüyordu. Başlangıçta yol boyunca birkaç ev vardı. Araba biraz daha yol alınca, evlerin yerini yola doğru eğilmiş ağaçlar aldı.

"Ne biçim yaz bu? Sürekli yağmur," diye mırıldandı sürücü.

"Evet, tatsız bir yaz," diye onayladı Jenya. Ama başka birisi ona bu yazın güzel olduğunu söylese, yine aynı onayı verecekti.

Yağmurun gürültüsü, otomobilin farının ışığı önünde uçuşan ıslak yapraklar Jenya'nın ne canını sıkıyor ne de onu rahatsız ediyordu. Bu, onun yaşamının en mutlu yazıydı. Öyle düşünüyordu, çünkü yirmi iki yaşındaydı ve şimdiden önemli bir gazetede, gazeteci olarak çalışıyordu. Gazete adına önemli bir uçuşa katılacaktı. Daha önce sadece rüyasında görebileceği bir şey şimdi gerçek olmuştu. Yeni bir uçak modelini kullanan ünlü bir pilotla herkes uçuşa çıkamazdı. Herkes o pilotla tanışıp konuşamazdı. Bu bile, insanı heyecanlandırmaya yeterdi. Jenya otomobilin karanlığı içinde neşeyle gülümsüyordu ve yağmur ön cama durmadan boşanıyordu.

Havaalanının girişinde, kapüşonlu bir pelerin giymiş olan bir adam kimlik kartını kontrol etti. Sonra otomobil havaalanı boyunca dönerek, projektör ışıklarının altında silüeti görünen dev gibi bir uçağa doğru tekerlekleri su birikintilerinde şapırdayarak, yavaşça, dikkatle ilerledi ve sonra uçağın yanına gelince birden küçülüverdi. Bir grup insan uçağın geniş kanatları altında yağmurdan korunuyordu. Jenya sürücüye hoşça kal dedikten sonra otomobilden inip onların yanına gitti.

"Kiminle görüşmeliyim? Adım Kovrigin, gazeteden," dedi, uzun boylu, orta yaşlı ve siyah yağmurluğu parlayan bir adama. Bu herhalde mürettebattan biri değildir, diye düşündü Jenya. Adam sıradan, yorgun yüzüyle, postane memuruna benziyordu. Yer hizmetlerinde çalışan biri olmalıydı.

"Rota pilotu Vasilyev," diyerek elini uzattı uzun boylu, ifadesiz yüzlü adam, "Birazdan kalkış yapıyoruz, biraz şu tarafa gelin, yağmurda durmayın."

Kaptan pilottan sonra en ünlü üyesiydi mürettebatın. Jenya biraz mahçup oldu. Daha birbirinden ayırt edemediği bu insanlar hakkında nasıl yazacaktı?

Bir not defteri çıkarıp, rota pilotuna ayaküstü sorular sormak utandırıcıydı ve Jenya cevapların aksi ve ketum olacağından korkuyordu. Havacıların gazetecilerden pek hoşlanmadıklarını duymuştu. Dahası çok gençti ve güven uyandırmayacaktı.

O arada rota pilotu ona bakıyordu, yağmurun arasından titreşen projektör ışıkları altında bakışları dostçaydı ve yüzünde belli belirsiz bir gülümseme vardı adamın. Jenya bilmiyordu ama bu rota pilotunun oğluyla aynı yaştaydı ve pilot Vasilyev kısa süre sonra izine çıkıp Yaroslavl'a, eve gidecek ve oğlunu tekrar görecekti.

Vasilyev daha önce, ünlü deneme pilotu ve Sovyetler Birliği kahramanı Aleksey Kostrov'la sık sık uçmuştu. Jenya, Vasilyev'e onunla beraber ne kadar uçtuklarını sordu.

"Epeyce uzun süre... Tüm savaş boyunca bombardıman uçaklarında beraber çalıştık."

Jenya onun "çalıştık" demesini sevmişti. Bu insanlar her gün hayatlarını tehlikeye atıp kahramanlıklar yapmışlardı ama o şimdi buna, 'çalıştık', diyordu sadece.

"Güzel hava," dedi Vasilyev, "Şu anda tam istediğimiz gibi."

Hava zifiri karanlıktı, yağmur durmadan boşanıyordu. Titreşen beyaz ışık huzmeleri dev uçağı aydınlatıyordu ve uçağın etrafında koyu gölgeler hareket ediyorlardı. Yağmur ve karanlıkta hepsi sanki gerçek değillermiş gibi görünüyordu ama yine de her şeyin derin anlamı vardı. Jenya kendisini yazısının ilk paragrafını düşünürken bulmuştu bile. Bu insanlar kısa süre önce kendilerini savaşın şerefiyle sarmışlardı ama şimdi, bambaşka, barışçı bir işle meşgullerdi. Kostrov ve ekibi yeni bir nakliye uçağının testini yeni bitirmişlerdi. Şimdi bu uçağı, yüksek dağların, tayganın[1] üzerinde kötü hava koşullarında deneme, yeni cihazların nihai testlerini tamamlama görevine verilmişlerdi. Jenya bir zevk, bir heyecan duymuştu. Bu uçuşa katılıp, Kostrov ve ekibi hakkında yazı yazma görevi kendisine, Jenya Kovrigin'e verilmişti işte.

Üzerinde yağmurluğu, sırılsıklam olmuş bir adam Vasilyev'e doğru geldi.

"Aleksey, bu Kovrigin, gazeteci. Bizimle birlikte uçacak." Vasilyev bunu uçağın kanatlarını çekiç darbeleri gibi döven yağmurun gürültüsünden daha yüksek sesle ve âdeti olduğu üzere cebinden boş piposunu çıkarırken söyledi.

"Memnun oldum," dedi oraya yeni gelen kişi, sonra Jenya'ya elini uzattı: "Ben Aleksey Kostrov."

Uzun boylu değildi ama yapılı, çevik biriydi ve tetikte duran açık renk gözleri bir şeyi hemen yakalayıp üstünde bir saniye kadar dikkatle, keskince duruyor, sonra yumuşayarak nazik, dostane bir ifade alıyordu. Sanki uzun zamandan beri edindiği iki tür bakışı vardı: Biri düşmanlarına, diğeri dostlarına. İşte Aleksey Kostrov böyle biriydi. Jenya onu daha uzun boylu, geniş omuzlu hayal etmişti.

Ona ne soracağım diye sıkıntıyla kıvranarak düşünüyordu şimdi. Zekice ve ciddi bir şeyler sormak gerekirdi. Birden, Kostrov gibi birine daima sormak istediği bir şey sordu. Bu notlarıyla ilgili değildi.

"Söyler misiniz," dedi ümitle pilota bakarak, "şimdi uçmayı hâlâ ilginç buluyor musunuz? Sivil havacılıkta yani... Burada eskiden

---

1 Tayga, kuzey kutup dairesine yakın bölgelerde bulunan, çok soğuk, bataklıklarla ve kozalaklı ağaçlarla kaplı alanlara Rusçada verilen ad. Çn.

hep yaptığınız gibi, kahramanca işler yapma durumu yoktur, değil mi?"

"Kahramanlık mı?" dedi Kostrov şaşırarak, gözleri hayretle açıldı. "Sanırım siz bizim sadece kahramanlık için yaşadığımızı düşünüyorsunuz! O kadar değil elbette. Bu çok yorucu olurdu. Ama diyelim ki... Haftada en az bir kahramanlık!" Sonra içtenlikle güldü. Alındığı bir şey olmadığını belli ediyordu bu gülüş.

Rotacı Vasilyev de Jenya'ya bakarak açıkça gülümsedi.

"Bize bakmayın siz," dedi berrak sesiyle Kostrov, gülüşünün hemen ardından, "Ben kahramanlığa çok meraklıydım ama bu çok eskidendi. Uçuş okulundayken yani. Ama savaş zamanı insanların değişik görüşleri olur. Sadece işlerini yaparlar ve olanaklı olduğu ölçüde yaparlar. Ancak bazen köşeye sıkışırsınız ve hâlâ yapabileceğinizin en iyisini yapmalısınızdır. Zordur ama insanlar bunu yaparlar. İşte bundan bir kahramanlık işi meydana gelir. İnsanlar elbette böyle bir ânı aramazlar, bu kendiliğinden oluşur. Bunu bekliyor değilsinizdir ve öyle bir ruh durumunuz da yoktur. Ve hâlâ kendiniz olmaya devam etmelisinizdir."

Bunlar anlatması biraz zor şeylermiş gibi, bir an tereddütle durdu, sonra devam etti:

"Hayat düzensizdir. Ama insanın ona karşı tutumu hep düzenli olmalıdır. Anlıyor musunuz? İşte zor olan tek budur. Daha sonra konuşuruz. İş hakkında ve... Kahramanlık hakkında!" dedi kurnazca bir ifadeyle. Sonra Kostrov kendi kendine düşündü: "Bu daha bir çocuk. Kafası romantizmle dolu. Yaşamın büyük bir heyecan olması gerektiğini sanıyor. Ama neyse... Belki de haklıdır, belki de yaşam öyle olmalıdır." Uzaktan biri ona seslendiğinde hâlâ bunları düşünüyordu.

"İçeri girebiliriz," dedi Vasilyev, Jenya'yı uçağın gövdesine dayanmış merdivene doğru yönelterek. Uçağa çıktılar. Jenya kendini uzun bir koridorda buldu. İki yanda da perdeleri sıkıca kapatılmış pencereler dizisi vadı. Tavanda bulunan plastik kapaklı lambalarla iyice aydınlatılmıştı. Jenya hâlâ bu dev makinenin birazdan kolayca havalanacağını, uzun yolculuğuna yağmurun içinde devam edeceğini hayal etmekte zorlanıyordu.

Vasilyev tekrar dışarı çıktı, Jenya tek başına kaldı. Kostrov'un kahramanlık hakkında söylediği yalın, güzel sözleri ve olanları

not etmesi gerektiğini düşünüyordu hâlâ. Birazdan gövde kapısı kapandı. Tavandaki ışıklar söndü ve bir kapak hızla çarptı. Jenya perdeyi aralayınca yağmurun hâlâ pencereye son hızla boşaldığını ve damlaların projektör ışıklarında parladığını gördü. Merdivenin alınıp götürüldüğünü ve insanların apronda oraya buraya yürüdüğünü net olarak görüyordu. Kendisini o anda kimsenin görmediğine ve daha önce eğlence parkındaki dönme dolaptan başka hiçbir uçan şeye binmemiş olduğunu kimsenin bilmediğine memnundu. En çok tasvir etmek istediği, uçağın tekerleklerini yerden kestiği andı. Ama aynı zamanda o anda kendisini kötü hissedeceğinden de korkuyordu. İnsanların uçuş korkusu hakkında bir şeyler duymuştu ama yine de mürettebat üyelerinin kendisine güleceklerinden korkuyordu.

Motorlar aniden gürleyerek canlandı, tehdit eden uğultusu en tiz seviyeye ulaştı, sonra birden bir gümbürtüye boğuldu. Motorların gümbürtüsü hafifleyince, Jenya kendi kendine; "Uçuyorum. Gerçek, uzun bir uçuş olacak bu," dedi yüksek sesle. Ve sesinin kolaylıkla duyulabildiğinin, uçağın içinde normal sesle konuşulabileceğinin farkına vardı.

Motorların gürültüsü aralıklı olarak yükselip alçalırken uçak asfalt pistte projektör ışıklarının altında hareket etmeye başladı. Biraz gittikten sonra durdu, sonra motorların gümbürtüsü hiç olmadığı kadar yükseldi ve ağır uçak hızla ilerlemeye başladı. Su birikintileri, ıslak topraklar elektrik ışığında gittikçe hızlanarak, daha da parlayarak geçmeye başladı, sonunda sürekli bir akışa döndü. Yer, altlarından çok hızlı kaymaya başlamıştı ama hâlâ yerdeydiler. Neredeyse hissedilmeyecek bir çarpma oldu ve Jenya sadece aşağıda yerin uzaklaşıp, bir evin dördüncü katından göründüğü gibi görünmeye başlayınca uçtuğunu anladı. Sonra pistin kırmızı, beyaz ışıkları giderek uzaklaştı, sonunda kayboldu. Kibrit çöpü benzeri direklere asılı ışık şeridi ana yolun ışıklarını oluşturuyordu. Uçak hızla tırmandı. Şimdi pencerenin dışında sadece yağmur ve karanlık vardı. Jenya perdeyi kapadı. Dışarıda görülecek bir şey yoktu.

2

Jenya tek başına sıkıldığını hissediyordu. Mürettebat kabinine gidince, üzerlerine deri pilot ceketleri giymiş bir grup adamın sanki uçakta uçuyor değillermiş gibi birbirleriyle konuştuklarını gördü. Her şey çok olağandı, rahattı. Gayet iyi aydınlanmış, pencerelerde beyaz perdeleriyle alelâde bir tren kompartımanıydı burası sanki. Jenya bile havada olduğunu tamamen unutabilirdi ama motorların uğultusu, uçağın gövdesinin hafif ama sürekli titreşimi ve insanın üzerine sadece uçarken gelen tuhaf bir vücut hafifliği duygusu olmasaydı.

Jenya kendisini tanıttı ve karşısındakilerin çoğunun, uçağın test performansını ölçen mühendisler olduğunu keşfetti. Ona yaptıkları işle ve yapımında kendilerinin de bulunmuş oldukları yeni uçak hakkında, memnun bir havayla bilgi verdiler. Sonra geçmiş deneyimlerindeki değişik olaylardan bahsettiler. Jenya onların konuşmasını bölmemek için not tutmaya başlamak istemedi. Bunların hepsi samimi konuşmalardı, not almaya gelmezdi.

"Bir de öne gidip, pilot kabinine bir göz atın," dedi test sorumlusu İvan Petroviç. Tombul, neşeli, gürültücü bir adamdı.

Pilot kabini, ön paneldeki göstergelerin ışıkları hariç, tamamen karanlıktı. Pilotlar için pleksiglastan yapılmış geniş bir bölmede yan yana iki koltuk konmuştu. Sayılamayacak kadar çok gösterge ve ibre, panelde ateş böcekleri gibi yeşil yeşil parlıyordu. İkinci pilot uçuşu devralmıştı ve Kostrov arkasına yaslanıp istirahat etmeye başlamıştı. Pilotlardan biraz aşağı seviyede, neredeyse pleksiglas bölmeye tamamen gömülmüş durumda rota pilotunun koltuğu vardı. Küçük bir abajurlu lamba Vasilyev'in önündeki rota çizelgesini aydınlatıyordu.

Kostrov, Jenya'yı görünce ona gelmesini söyledi. Koltuğunun sağ kolunu yatırıp ayarlayınca, kol bir cins kızak oturağı hâline geldi. Pilotun yanına oturması gerekecek biri için tasarlanmıştı.

"Karanlık, değil mi?" dedi, "Karanlıkta kimse göremez ama cihazlarımız sayesinde yüksek hızda uçabiliyoruz. Onlar bizim için görüyorlar ve neredeyse gün ışığında uçuyor gibiyiz."

Jenya'nın zihninde bir sahne canlandı: Karanlık gecede, yerden

çok yüksekte, tonlarca ağırlıkta bir uçak muazzam bir süratle rüzgâr ve yağmurun arasından ileri doğru atılıyor, dev kanatlarıyla bulutları yarıyordu. Göstergelerin yeşilimsi ışığının rehberliğinde pilot arada bir kontrol ayarlaması yapıyordu. Rota pilotu Vasilyev arada bir rota çizelgesine göz atıyordu. Dört motor düzenli bir şekilde gürlüyordu. Burası yer kadar sakin ve huzurluydu ama yüksek irtifalıydı. Uçak gecenin ve rüzgârın içinde saatte sekiz yüz kilometre hızla ilerliyordu.

Vasilyev kalktı, bir şey için mühendislere gitti. Jenya da onu takip etti.

"Bu uçakta her şey çok iyi ayarlanmış. Bir şey olabileceğini sanmıyorum. Tamamıyla trende gider gibi," dedi.

"Havadayken böyle söylemeyin," diye cevap rotacı birden kaşlarını çatarak, "Ne olacağını asla bilemezsiniz. Trende olmak gibi bir şeye benziyor ama kesinlikle değil."

Jenya bu cevaba şaşırdı. Rota pilotunun batıl inançları olabileceğini hiç beklemezdi. Ama konu bu değildi. Uçuşlar Vasilyev'e, altında sağlam bir zemin yerine sadece hava ve bulutlar olduğunda, beklenmeyene karşı daima dikkatli olmayı öğretmişti.

"Neden gidip biraz dinlenmiyorsunuz?" dedi, bu kez daha nazik bir tonla.

Jenya koltuğuna döndü ve motorların çıkardığı tekdüze vızıltıyla, biraz sonra uykuya daldı. Uykuya dalarken ertesi gün Kostrov'la her şeyi ayrıntısıyla konuşması gerektiğini söyledi kendine.

Uyandığında şafak sökmüştü. Çok aşağılarda pusun içindeki geniş ormanı seçebiliyordu. Gece boyu dağları geçmişlerdi. Pencereden bakarken, yukarıdan ormanın beyaz noktalarla dalgalanan koyu yeşil bir denize benzediğini düşündü. Pencerenin tam altında gümüş gibi parlayan metal sacdan yapılma dev kanatlar uzanıyordu. İkişer büyük motor bu kanatlara kenetlenmişti ve yakıt kanatların içinde yüklenmişti. Jenya uçağın ne tür bir yakıt harcadığını merak etti.

Kalkıp uçuş mühendisinin yanına gitti ama mühendis meşguldü. Gözlerini diğer kanattaki motora dikmişti, sabah havasında arada bir motorun dışında alev dillerinin titreştiği seçilebiliyordu. Diğer motorda böyle bir alev izi görünmüyordu. O an Jenya

bir aksiliğin olabileceğini düşündü. Sormak için mühendise döndüğünde adamın yüzünün ani bir değişimle hayretten taş kesildiğini gördü. Bakışları sertleşmiş, dudaklarının kenarında derin çizgiler oluşmuştu.

"Motor!" diye bağırdı baş mühendise keskin bir sesle.

Deri ceketli bir adam pilota koştu. Jenya, Aleksey Kostrov'un da dönüp kanada baktığını gördü. Uçak aniden yana yattı ve aşağıdaki ormana doğru kaydı. Bir an sonra alevler kaybolmuştu. Kanat düzeldiğinde orman çok daha yakına gelmişti.

Hiçbir şey görünmüyordu ama herkes motora bakıyordu. Motor hâlâ havayı yarıyordu ve her ikisi de düzgünce vınlamaya devam ediyordu. Hiçbir alev izi yoktu.

Jenya şimdi biliyordu ki bu, normal uçuşta olmayan bir durumdu. Rotacının, havadayken hiçbir şeyden o kadar emin olmamak gerektiğini söylerken yüzünün aldığı sert ifadeyi hatırladı.

"Tekrar düzeldi gibi... Bırakmamız gerekmeyecek belki de. Ne de olsa..."

Bu hararetli konuşmayı dinlerken İvan Petroviç'in tombul yüzünün bu sözlerden dolayı acıyla kasıldığını gördü Jenya.

"Öyle mi? Çok yüklendik. Kostrov bizi indirir. Kasabada kalacak yer vardır. Birkaç dakika..."

Orman seyreldi, çevreye serpili ahşap evlerin üzerinden uçtular ve aşağıda kasaba belirdi. Uzakta değildi.

"Motoru alevlendiren neydi?" diye sordu Jenya.

"Kim bilir. Yeni bir motorun çalışmasını kavramak kolay değildir. İnince anlayacağız," diye konuştu uçuş mühendisi gönülsüzce.

Uçak irtifa kaybetti, yollar ve kibrit kutusu gibi evler göze daha belirgin görünmeye başladı. Dönmek için yana yatınca, uçak yere daha da yakınlaştı. Aşağıdaki ana caddeyi, sonra küçük bir nehri hızla geçti. İnecek bir yer arayarak dönüyordu uçak. Demek ki durum ciddiydi ve daha da ciddi olabilirdi. Böyle ilginç bir uçuşun nahoş bir olayla bozulmasına üzülmüştü Jenya. Fakat o daha farkına varmadan olan olmuştu. İnişi seyretmek için oturdu.

Neredeyse kulağının dibinde patlayan bir bağırış ve fena bir küfür Jenya'yı şaşırttı. Dört mühendis yine kanada bakıyorlardı. Onların bakışlarını takip ederken parlak alev dillerinin kanada yayıldığını gördü. Aşağıda arazide koşan figürler fark etti. Kostrov iniş

yapmaya çalışırken kanat tamamen alevlerle sarıldı.

İnmek için seçtiği arazi bu ağır uçağın risksiz iniş yapması için çok küçük kalacaktı. Üstelik boylu boyunca bir de hendek vardı. Kostrov yanan uçağı tekrar tırmandırmaya başladı, uçmaya devam etti. Kasaba ve tarlalar gözden kayboldu, tekrar ormanın üstünde uçmaya başladılar. Alevler şimdi biraz azalmıştı ama kanat soluk bir alevle sarılıydı hâlâ.

Birisi keskin bir sesle bağırdı: "Kaptanın emri, paraşütle atlanacak!"

Jenya o anda Vasilyev'i gördü. Herkes paraşütlerini takmaya başlamıştı. Gerisi bir rüyâydı. Vasilyev birden Jenya'yı fark etti. Ona daha önce hiç görmemiş gibi baktı. Neden oradaydı, hiçbir fikri yoktu sanki. Sonra onu omuzlarından kavradı, koltuğundan kaldırıp sarstı. Paraşütlerden birini üzerine geçirmesine yardım etti.

"Ama ben nasıl atlanacağını bilmiyorum," dedi Jenya zayıf bir sesle. Korkmuştu ve aynı zamanda bir gecikmeye sebep olduğu için utanmıştı.

"Aldırma ben size anlatırım şimdi," dedi rotacı, sesinde beklenmeyen bir sıcaklıkla. "Beni takip edin."

Vasilyev, Jenya'yı kuyruktaki kapıya götürdü. Hemen hemen herkes orada toplanmıştı zaten. Kapının orada sanki sıradan bir idman yapacaklarmış gibi sakince duruyorlardı. Kapı açılmıştı bile ve rüzgâr perdeleri uçuruyordu. Mühendisler durdular ve birbirlerine sarıldılar. İvan Petroviç herkese el salladı, sonra kapıdan sarkıp, gözden kayboldu. Jenya adamların birbiri ardından atladığını görüyor ama olan bitene inanamıyordu. Daha Kostrov'la konuşmayı başaramadığı aklına geldi, bundan âni bir üzüntü duydu. Atlama sırası ona gelmişti. Vasilyev yanında duruyordu, onun arkasında da sert yüzlü, uzun boylu bir adam vardı. Jenya onun telsiz operatörü Haydanov olduğunu hatırladı.

"Açma kordonuna bir ip bağlayacağım, kendiliğinden açılacak," dedi Vasilyev, "Gözlerinizi açtığınızda havanın içinde olacaksınız. Paraşüt halatına asılın, yere inerken dizlerinizi kıvırın."

Jenya kapıya gitti. O da diğerleri gibi Vasilyev'e el salladı. Ama geriye doğru uzun koridora bakınca uçağın burnunda, pilot koltuğunda Kostrov'un hâlâ oturuyor olduğunu gördü. Sanki otomobil direksiyonunun başındaymış gibi, sakince oturuyordu.

"Kostrov ne yapacak?" diye sordu Vasilyev'e.

"O en son, benimle beraber atlayacak," diye cevap verdi Vasilyev sabırsızlanarak. "Çabuk olun! Korkmayın! Sadece gidin ve yere inin. Gözlerinizi kapasanız iyi olur."

Jenya kapıdan dışarı adımını atarken sessizce başını salladı. Fakat ayağı desteği kaybettiği an, aşağıya bakmadan edemedi ve çok aşağılarda yavaş yavaş hareket eden, üzerinde havada pus ve bulut şeritleri asılı duran yeryüzünü gördüğünde, tüm bedeninde korkunç bir boşluk hissetti. Bu dipsiz boşluk onu kavradı; kalbini, beynini ve tüm adalelerini dondurdu. Ondan sonrasını hatırlamıyordu.

Kapının tutamaklarına kasılarak sarılmış olan parmaklarını hissetmiyordu. Yanan uçak ormanın ve açıklık alanların üzerinde uçmaya devam ediyor, kapının tutamaklarını kasılmış parmaklarıyla sıkı sıkı kavrayarak aşağıya sarkan ve fakat atlayamayan bir adamı sürüklüyordu.

Vasilyev, Jenya'nın kasılmış parmaklarının kapı tutamaklarına yapışmış halde kaldığını, atlamasına engel olduğunu görünce, telaşla, sinir bozucu bir korkuya kapıldı. Sanki biri bir an kalbini kavramış sıkmıştı. Biliyordu ki, uçak yanıyordu ve her an infilâk edebilirdi. Bu genç adamın suçlanamayacağını da biliyordu. İnsanlar yeri, çok aşağılarda ilk kez gördükleri zaman böyle şeyler oluyordu. Haydanov'un yardımıyla Jenya'nın parmaklarını gevşetmeye çalıştı ama bunun hiç yararı olmadı.

Vasilyev elini ceketinin içine soktu, ağır bir tabanca çıkardı, Haydanov'a sertçe baktı. Sanki onun, kendisini yanlış bir karara karşı uyarmasını istemişti. Ancak Haydanov bunu anladı ve başını onaylarcasına salladı. Tabancanın ağır kabzasıyla Jenya'nın parmaklarına çekiç gibi vurmaya başladı Vasilyev. Jenya'nın yaşamını kurtarmak için buna mecburdu. Jenya'nın parmaklarının etleri ezildi, yarıldı ama gevşemedi. Gözleri kapalıydı, neler olduğunu hiç bilmiyordu.

Vasilyev tekrar Haydanov'a baktı. "Sen atla. Ben burada kalacağım. Aleksey kabinde, ben de onu bekleyeceğim. O olmadan zaten gelmem."

"Bekle Mişa!" diye bağırdı Haydanov, başını öfkeyle salladı, sonra Jenya'nın kırık, ezik parmaklarını çözmeyi bir kere daha denedi.

"Atla! Duyuyor musun? Atla!" diye haykırdı rotacı, Jenya'nın kaskatı vücudunu biraz yana ittirip Haydanov'a yol açtı. Telsiz operatörü yarı ağlamaklı bir şeyler söyledi, sonra dışarı doğru atıldı. Şimdi uçakta sadece üçü kalmışlardı.

Tüm bu süre boyunca Aleksey Kostrov uçağı uçurmuş ve alevlerin kabine ulaşmasına engel olmaya çalişmıştı. Geriye bakınca kapının orada neler olduğunu hemen anladı. Ve aklından geçirdi: "Bazen ne aptalca işler olur. Bu zavallı genç adamla biz ikimiz burada aptalca öleceğiz. Uçağın neden alev aldığını hiçbirimiz bilmiyoruz ve inecek bir yer de yok. Delikanlı ise korkmuş, atlayamıyor. Onu bırakamayız. Bunu yapamayız..."

Ama ölümü düşünmüyor, zihninin anılara dalmasına izin vermiyordu. Çünkü daha önce bundan çok daha kötü durumlarda kalmıştı ve hepsinden sağ çıkmıştı, çünkü işini yaparken böyle durumlara alışıktı ve onu sadece bunun kurtarabileceğine kani olmuştu, sadece bu önemliydi. Ve işini yapmaya devam ederken, Vasiyev'e tek bir kızgın bakışla sabırsızlığını ifade etti. Bunun tek anlamı vardı:

"Atla çabuk!"

O zaman Vasilyev Jenya'yı tüm gücüyle itti ve sonunda dışarı atmayı başardı. Ardından uçak hızla irtifa kaybetmeye başladı ve birkaç saniye sonra artık atlamak olanaksız hâle gelmişti. Vasilyev ve Kostrov yanan uçakta kalmışlardı. Kostrov bir kez daha inişi denedi.

3

Jenya Kovrigin havadayken gözlerini açtı. Paraşütün iplerine asılı halde, sağa sola sallanıyordu ve yer onu karşılamak için hızla yaklaşıyordu. Yere vuruş için dizlerini kıvırıp kendini kasmıştı, son anda havada yanan uçağa bir göz attı. Uçak birkaç saniye sonra ağaçların gerisinde kayboldu. Jenya yere çarpınca yuvarlandı, paraşüt onu uzun süre sürükledi. Bir süre sonra bir saman sürüsüne girerek durdu. Samanlar her tarafını sardı. Genç adam o anda bilincini tekrar kaybetti.

Gözlerini açtığında, uzun saplı bir dağ sümbülü gördü.Uzun sapın üzerinde yeşil bir böcek ilerliyordu. Böcek tırmanışını durdurdu, duyargalarıyla çiçeğin sapını tırmaladı. Yakında, çimenlerin üzerinden bir çekirge sıçradı. Burası yeryüzüydü. Buradaki her şey hareket ediyor, yaşıyordu. Bilinci yavaş yavaş, bir sis perdesinin arkasından yerine gelmeye başladı.

Birisi onu kollarıyla sarıp kaldırmaya çalışıyordu. Üzerinde, korkulu gözlerle kendisine bakan bir kadın yüzü gördü. Yüzüne serpilen suyu hissetti. Kadının yanında bir başka kadın daha ve bir de delikanlı vardı. Delikanlı elinde bir çoban kamçısı tutuyordu. Birisi sürekli "Aman Tanrım!" diyordu üzüntülü bir sesle. Biraz ileride bir sığır sürüsü düşünceli bir halle bu sahneyi seyrediyordu.

Bir otomobil yola saptı. Arazide bir toz bulutu içinde sarsılarak ilerliyordu. Üzerine soluk renkli, apoletsiz bir asker ceketi giymiş olan bir adam otomobil henüz durmadan atlayıp onlara koştu. Jenya her şeyi görüyordu ama tüm bu olup bitenlerin ne olduğunu anlayamıyordu.

Sürekli "Aman Tanrım" diyen kadının sesini duyuyordu: "Başkan... Onu ne yapacağız? Çok da genç..."

Asker ceketli adam yanlarına diz çöktü, parmaklarını Jenya'nın göğsünde, kollarında, bacaklarında hızlıca gezdirdi, sonra başını hafifçe kaldırdı. Bir çakı çıkararak Jenya'nın fanilasını kesip, eliyle göğsünü yokladı. Jenya onun ne yaptığını gözlerini açarak hissetti ama bir şey söyleyemedi.

"Kırık yok, kan da yok," dedi adam sakince. "Yalnız elleri ezilmiş." Jenyanın parmaklarını muayene etti. "Kaldırmayı denesek?" Sonra Jenya'yı sıkıca tutup, dikkatle ayağa kaldırdı.

Jenya yerden kalkmak istemiyordu. Orası yeryüzüydü, hayattı. Yağmur rutubeti ve bozulmuş çimen kokuyordu hafifçe. Ancak bilinci yerine gelince kaldırmalarına izin verdi.

Birden hatırlamaya başladı. Kapıdan adımını attığı âna kadar her şey hızla geri geldi. Sözcükler de geri gelince sordu: "Uçak nerede? Benden sonra atlayan oldu mu?"

Kendi sesini tanıyamadı. Ona sanki başka biri konuşuyor gibi geldi.

"Uçak mı?" dedi askeri ceketli adam uzaklara bakarak, "Sizden önce atlayan birkaç kişi gördük." Sonra gönülsüzce devam etti:

"Sonra uçak ormanın arkalarında gözden kayboldu. ... Onu nereye götüreceğiz? Köye mi, istasyona mı? Sanırım istasyona götürmek daha iyi olacak. Doktor oraya daha çabuk gelir. ... Sizin arkadaşlarınız da oraya götürülür," dedi. Yarı yarıya kendisiyle konuşuyordu.

Jenya otomobile taşındı, arka koltuğa yatırıldı. Araba hareket eder etmez genç adam tekrar bayıldı. Ve uzun yol boyunca bir bayıldı bir kendine geldi. Nihayet gözlerini tam olarak açtığında, otomobil büyük bir ahşap binanın yanında duruyordu. Çevrede ambarlar vardı ve yolun kenarında bir tavuk, yerdeki pıtrakları gagalıyordu. Hava hâlâ bulutluydu. Ağaçların arasında karakargalar uçuşuyordu. Tiz, ince bir ses konuştu: "Çıra gibi tutuşmuş, tümüyle yanıyordu. Sonra ormana..."

Jenya yine anlamamıştı ama konuşanın, kendisini çukurlu yollardan istasyona getiren sürücü olduğunu fark etti. İstasyon merdivenlerinin yanında duruyor, üzerinde buruşuk ve solmuş demiryolcu ceketi bulunan sakallı bir adamla konuşuyordu. Başlarının çevresinde mavi sigara dumanı asılı duruyordu. "Başkan" diye hitap edilen kişi, yanında kırmızı şapkalı başka bir demiryolcu ile birlikte merdivenlerden inerek geldi.

"Yürüyebilir misiniz?" diye sordu Jenya'ya. "Gelin o zaman," diyerek onun koluna girdi ve istasyon amirinin odasına gittiler. Burada kasvetli, sert bakışlı telsiz operatörü deri bir kanepede oturuyordu. Sol kolu sarılıydı ve askıya alınmıştı. Jenya'ya küfreder gibi baktı, sonra istasyon amirine dönüp hararetli bir sesle sordu: "Evet?"

"Bir haber yok henüz."

"Oradan telefon etmek bir yılınızı mı alır, topunuz kahrolun!" diye burnundan soludu telsizci.

O sırada bir oğlan odaya girdi, telsizciyi görünce başı aşağı düştü.

İstasyon amirine dönerek: "Sizinle bir dakika konuşabilir miyim?" dedi oğlan.

Telsizci hemen kalkıp çocuğa doğru bir adım attı, sağlam koluyla çocuğun ceketinin yakasına, onu havaya kaldırmak ister gibi yapıştı.

"Bana söyleyeceksin," diye söylendi sıkılı dişlerinin arasından,

"Nasılsa bileceğim, onun için şimdi bana söylesen iyi edersin!"

"Anlat ona," dedi istasyon amiri endişeli bir sesle.

"Luçansk'a ulaştık sonunda," diye cevapladı çocuk nefesini geri verirken. O arada ceketini düzeltti. "Bize dediler ki... Uçak Kuşçovka üzerinde havada patlamış. Siz ikiniz son atlayanlarmışsınız. Daha önce atlayanlar sonraki istasyondalar. Geçecek ilk trenle bölge merkezine götürülecekler. Hepsi bu. Ne diye beni böyle sarsıyorsunuz?"

Telsiz operatörü cevap vermedi. Sanki biri sarılı kolunu sıkıp vurmuş gibi acıyla yüzü kasıldı. Tüm vücudu çökmüş gibiydi. Kanepeye geri oturdu ve usulca konuştu:

"Demek Kostrov öldü. Mişa Vasilyev de... Ne iyi insanlardı! Tanıdığım en iyi insanlardı..." Kasılı yüzüne gözyaşları aktığını görmek tuhaftı.

Uzaktan bir gürültü geldi, sonra bir trenin istimi istasyonu doldurdu. Bu gelen aslında ekspres trendi ve burada durmaması gerekirdi. Povodri küçük bir istasyondu -Jenya ismi o zaman fark etti- ama bu kez durmuştu. Platforma çıktılar, o arada yarı askeri siyah üniforma giymiş biriyle karşılaştılar.

"Ben Dorokhov," dedi adam telsiz operatörüne ve Jenya'ya. "Bana sizi bölge merkezine götürmem söylendi. Gelin, size yer hazırladım."

Onlar biner binmez tren hareket etti. Birinci sınıf kompartımanda alt ranzalarda yatak yapılmıştı. Şef mühendis İvan Petroviç ve diğer mürettebat üyeleri yandaki kompartımandaydılar.

Hepsi bir araya geldiklerinde Dorokhov onlara bilgi verdi: "Yanan uçak saat yedi buçukta bölgemize düştü. Uçaktan atlayan insanlar gördük. Haydanov ve Kovrigin son atlayanlardır. Uçak ormanın üzerinden uçtuktan sonra Kuşçovka köyüne ulaşmış, yakındaki bir açıklığa inmek istemiştir. Sonra tam iniş yapacakken beklenmeyen bir kararla tekrar tırmanmaya başlamıştır. Köyün üzerinden tekrar uçup ormana doğru gitmiştir. Birkaç saniye sonra büyük bir patlama olmuştur. Köy halkı ormanı araştırmış, erimiş metal ve cam parçaları ile bir oksijen tüpü bulmuşlardır. Motorlardan biri kanattan koparak havada uçmuş ve ormanı yararak yere düşmüştür. Ardından bir kol... Bir harita çantası ve kan bulaşmış bir pilot miğferi bulunmuştur. Hepsi bu kadar."

"İnerse köyü ateşe verebileceğinden korkmuştu," dedi İvan Petroviç usulca, elleriyle sargılı başını tuttu.

"Önce uçağı kurtarmak istemişti. Sonra atlayamayan bu delikanlıyı... Sonra köyü... İstediği bunlardı. Henüz otuz dokuz yaşındaydı. Ama Vasilyev altı ay sonra emekli olacaktı ve üç çocuğu vardı. Daha bu sabah izne çıkacağından bahsediyordu."

Haydanov gergin bir sesle, ancak yarı anlaşılır bir şekilde konuşmuştu. O bunları söylerken hepsi Jenya'ya dönüp bakmışlardı. Suçlanacaktı ve bu Jenya'ya dayanılmaz bir acı veriyordu. Ama yine de neyle suçlanacağını tam olarak anlayamıyordu. Uçaktan dışarıya nasıl atladığını hatırlayamıyordu. Parmaklarının nasıl ezildiğini de bilmiyordu. Ama Haydanov'un söylediği gibi olmuş olmalıydı. Başta hemen atlayamamış ve bu kararsızlığı, Kostrov ve Vasilyev'in atlamaları için gerekli olan zamanı kaybettirmişti. Bu yüzden suçlanacaktı. Durumun farkına varınca, diğerlerinin bakışlarının neden o kadar suçlayıcı bir ifade göstermediğini anlayamadı. Suçlama değil de başka bir şey vardı.

"Ona bir ayna verin," dedi biri.

Biri ona bir cep aynası verdi. Jenya hâlâ idrak edemeden aynaya baktı. Vagonun sallantısında dolayı aynayı yaralı parmaklarıyla düz tutamıyordu.

Ama bu onun yüzü değildi. Zorlukla tanıdı. Tuhaf, sert bir yüzdü ve çok daha yaşlıydı. Dünkü Jenya'dan çok az bir şey kalmıştı. Yirmi iki yaşındaki bir insanın yüzü değildi kesinlikle. Bir an bunun yanındaki mühendisin yüzü olabileceğini düşünüp aynayı çevirdi. Ama sonra anladı ki, aynadaki darmadağın saçlar, bu tuhaf yüz kendisinindi. Yine de buna pek aldırmadı. Kendi durumuna üzülmeye mecali yoktu. Aleksey Kostrov'un ve Vasilyev'in durup dururken, boşu boşuna ölmüş olduklarını öğrendiğinden beri, üzerinde bir bitkinlik hissediyordu.

Sonra başka şeylerden konuşmaya başladılar. Ama usul sesle konuşuyorlardı. Sanki yoldaşları düşen uçakta paramparça olmamışlardı da bitişik kompartımanda yatıyorlardı. Mühendisler Moskova'dan uçakla yola çıkmış olan soruşturma komisyonu ile görüşmek üzere bölge merkezine gidiyorlardı. İvan Petroviç uçak kazasının sebebinin her zaman tam olarak ortaya çıkarılamayacağını söylemişti Jenya'ya. Havada her zaman bir şans faktörü

mevcuttu. Ama her durumda, eğer suçlanacak biri olacaksa, o da kendisiydi. Bir de görevli test mühendisiydi ve motor kontrolörüydü. Oysa onlar kalkıştan önce tüm kontrolleri mutlak doğrulukla yapmışlardı.

Jenya, editörünün ondan deneme uçuşunda olanlar hakkında bir rapor isteyeceğini düşünüyordu. Ama olanlar hakkında konuşmak onun için çok zordu, sadece yazabilirdi. Aklında hep tek bir soru vardı: Kendi yerinde Kostrov olsa, o nasıl davranırdı? Kostrov her zaman görevi olduğunu düşüdüğü şey neyse, onu yapardı. Jenya'nınsa, ne kadar suçlanacaksa veya bu trajedi kendisini ne kadar yıkmışsa fark etmez, görevi Kostrov'un kahramanlığını, önce başkalarının hayatlarını ve bu değerli yeni uçağı düşündüğünü, kendisini en son düşündüğünü tüm ülkeye anlatmaktı. Görevi buydu. Kostrov'un daha önce birçok tehlikeli durumla karşılaşmış olduğunu biliyordu. O, her zaman, yapabileceği en ufak bir şey varsa, uçağı kurtarmak için onu yapmaya çalışmıştı. Onun için de kurumunda en iyi deneme pilotu olarak kabul ediliyordu. İşte onun için yanan uçakta son âna kadar kalmıştı ve aldığı riski diğer herkesten daha fazla bilecek biriydi. Jenya not defterini çıkardı ve yazmaya başladı. Ama bu çok zordu. Sargılı parmakları kalemi zar zor tutabiliyordu.

Akşam, bölge merkezine geldiklerinde trenden indiler. Parti Bölge Komitesi'nin arabası onları bekliyordu. Otele götürüldüler. Jenya ve Dorokhov doğrudan bölge komitesine gittiler. Yazı yazamadığı için bir stenograf getirdiler. Jenya ona gazeteye göndermek üzere, olanlar hakkında kısa bir telgraf dikte ettirdi. Sonra bir makale yazdırmaya başladı. Bu makale, zeki ve sevgi dolu bakışlı bir insan hakkındaydı, cesur ve dürüst, Aleksey Kostrov adlı kahraman hakkındaydı. Yine de Kostrov hakkında içinden geçenleri tam olarak anlatamıyordu ama devam etti. Tüm ülke Kostrov'un ve rota pilotu Vasilyev'in kahramanlıklarını bilmeliydi. Jenya kahramanlık hakkında daha önce sadece kitaplardan okuduğunu biliyordu. Şimdi onun ne anlama geldiğini yaşayarak öğrenmişti.

Kostrov'un ona hayata ve insani ilkelere karşı her zaman dirençli ve inançlı bir tutum almanın en önemli şey olduğunu, o tutumun kendini her şeyde, ama özellikle ve belirgin şekilde, -en zorlusu olsa da- tehlike anlarında gösterdiğini söylediğinde ne demek

istediğini şimdi anlıyordu. Deneme pilotu zor bir durumla nerede, ne zaman karşılaşacağını bilemez. O gün, kalkış günü, Kostrov kendini bir kahramanlık için hazırlamış değildi. O da herkes gibi işine gidiyordu. Belki bir yerde günlük devam çizelgesi bile imzalamıştı.

Jenya makalesini dikte ederken düşündü ki, deneme pilotlarının zor ve tehlikeli mesleklerini yaparken yaşadıkları her şeyi kelimelerle anlatmak olanaksızdı. Oysa bu meslek sıradan bir iş sayılıyordu. Ve kelimelerle anlatabilseydi editörler bunları olasılıkla yazıdan çıkaracaklardı ve Kostrov'la Vasilyev'in cenaze törenlerinde mezarlarına taşınırken tabutlarının boş olduğunu kimse bilmeyecekti, çünkü konacak bir şey kalmamıştı. Tabutların kapağının üstünde sadece iki yeni şapka duracaktı.

Odaya insanlar girip çıkıyorlardı. Çoğu Jenya'ya, darmadağın saçlarına, bandajlı ellerine şaşkınlıkla bakıyordu. Ama o, sadece uçaktaki uzun koridoru ve onun sonunda plekisglasla kaplı bölmedeki pilot koltuğunu görüyordu. O koltukta biri oturuyor ve yanmakta olan uçağı kontrol altına almaya çalışıyordu. İşte Kostrov'u son kez böyle görmüştü.

SERGEY ANTONOV

Savaş sonrası Sovyet öykü yazarlarının en ünlülerinden biri olan Sergey Antonov'un "Yağmur" adlı öyküsü, onun tipik öykülerinden biridir. O, duygusal temalara, olağanüstü karakterlere hiç dokunmaz. Sıradan insanlarla, gündelik yaşamla ilgilenir. Sonuçlar çıkarmakta da acele etmez. Bunu okuyucusunun yapmasını tercih eder. Onun insanları fabrikalarda, yol inşaatlarında, toprakta çalışırlar, o süreçte gündelik işlerini yaparlar ki bu, onların yaşamıdır. Âşık olurlar, aşktan vazgeçerler, neşeyi ve üzüntüyü tadarlar.

1950'li yıllarda yayınlanan öykülerinden; Yağmur, Lena, Luşa Teyze, İlkbahar, Poddubki Şarkıları en ünlülerindendir.

YAĞMUR

1

Pavlina'nın postaneden getirdiği mektupların içinde bir tanesi Merkez Yönetim Bürosu'ndan geliyordu. Mektubun başlığında şöyle yazıyordu:

Otradnoye Köyü bölgesinde Valovaya Köprüsü inşaatında yönetici yoldaş Guryev'e.

İlgi: 13 Haziran tarihli, 147/06 sayılı yazınız.

Ve mektup şöyle devam ediyordu:

İçinde bulunduğumuz çeyrekte inşaatınıza ilave kamyon tahsisi yapılmayacaktır.

En basit artimetik hesaba göre bile, projenizi tamamlamak için (buraya kurşun kalemle şunlar eklenmişti: *i s t e r s e n i z, f a z l a s ı n ı b i l e t a m a m l a m a k i ç i n*) *yeterinden fazla kamyonunuz bulunmaktadır.*

Valovaya Köprüsü'nün inşaatı için, sizin kum çekmede, taş kırmada ve çakıl taşımada planın sürekli gerisinde kaldığınız ve bunun sonucunda da temel betonların kışa hazır edilemeyeceği ve inşaatın vaktinde tamamlanamayacağı gerçeği ancak sorumsuzlukla (buraya kurşun kalemle şunlar eklenmişti: *g ö r e v e k a r ş ı t a m b i r k a y ı t s ı z l ı k l a*) *açıklanabilir.*

Size köprü inşaat alanında kum çekme, taş kırma ve çakıl taşıma planını yakalamanız için kesinlikle, sadece bir hafta verilecektir ve teklifimiz şudur:

a) Tüm kamyonlar sadece bu iş için kullanılacaktır.

b) Taş ocaklarında mesai çift vardiya olacaktır.
c) Kamyonların yükleme ve boşaltması mekanize olacaktır.
d) Size verilen tüm araba ve atlar düzenli olarak kullanılacaktır.

Ve liste bu şekilde, yerine getirilmesi pratik ve kolay talimatlar olarak uzayıp gidiyordu.

Proje Yöneticisi Sekreteri Valentina Georgiyevna mektubu baştan sona okudu, kayıt için kullanılan deftere kaydetti, sonra düşüncelere daldı.

İki haftadır gece gündüz durmadan yağan yağmuru, sabun gibi kaygan ıslak yolları, çakıl ve kırık taş yüklü kamyonların tekerlek izleri üzerinde yürek parçalayan inlemelerini, kamyon sürücülerinin soğuktan ve uykusuzluktan morarmış yüzlerini, üstüne tepeden tırnağa çamur sıçramış, astımlı bir adam olan şantiye şefi İvan Semyonoviç'i, Bölge İdari Komitesi'nin, Kolhoza ait atların arazi görevinde kullanılmasını reddeden üyelerini, "kurbağa" adı verilen küçük ve kuvvetsiz pompaların taş kırma işinde teklemelerini düşünüyordu.

Sabah karanlıktı, kasvetliydi. Yağmur damlaları alelacele yapılmış ve içlerinde yönetim ofisinin de bulunduğu barakaların çatılarına vuruyordu. Bölmenin diğer tarafından İvan Semyonoviç'le sol kıyı şantiyesi şefinin kavgalı sesleri duyuluyordu.

"Bugünlük bu kadar üzüntü yeter," diye düşündü Valentina Georgiyevna, "mektubu daha sonra göstereyim."

Çekmeceyi açtı, mektubu üzerinde yaldızlı harflerle "Raporlar" yazan dosyaya koydu. Bu dosyayı savaştan sonra Riga'da kendi parasıyla satın almıştı. Sonra kalemleri açmaya başladı. İvan Semyonoviç masasında renk renk ve uçları iyi açılmış kalemler bulunmasını severdi.

O arada biri suntadan giriş kapısını öyle bir vurdu ki, kapı sıtmalı gibi titreyerek, kendiliğinden açıldı. Ön odaya on sekiz yaşlarında bir kız girdi. Yağmurdan dolayı tepeden tırnağa ıslanmıştı, botlarından birinin içine bir kamçı sokulmuştu.

"Yönetici içeride mi?" diye sordu.

"Siz kimsiniz?" diye sordu Valentina Georgiyevna karşılık olarak, yeşil bir kalemi açmaya devam etti.

"Ben, Yeni Yol Kolhozu'ndan nakliye ekip lideriyim. İsmim Kurepova, Olga Kurepova. Yönetici bize çıkış yazacaktı. Yarın

dönüyoruz."

"Bu, proje yöneticisine göre değil, küçük bir iş," dedi Valentina Georgiyevna, gözlerini sanki sözlerinin sonunu özellikle vurgulamak ister gibi yarı yarıya kıstı, "bunu ustabaşınızla konuşun."

"Bizim ustabaşı kalın kafalı bir adam. Atı bile koşturamaz. Sürekli söylüyorum, bizim Kolhoz başkanı bize burada çalışmak için sadece beş gün izin verdi, yedi gündür buradayız. Yine de yazmıyorlar çıkışımızı. Tarlalara gübre taşımamız gerekiyor bizim."

"Bunu ben bilmem. Ama proje yöneticisini böyle şeylerle rahatsız edemem. Kendisi çok meşgul."

"O zaman ben de beklerim."

Ve üzerinden sular damlayan ekip lideri sıraya oturup, eteklerinin suyunu sıkmaya başladı.

"Burası ofis, hangar değil," dedi Valentina Georgiyevna kınayarak.

"Yer silinir, ne olacak..." diyerek eteklerini sıkmaya devam etti. "Dışarıdaki şu çamura bak. Burada azıcık bir sudan ne olacak."

Valentina Georgiyevna ofise düzgün, önemli bir görünüm kazandırmaya çalışıyordu ki gelen ziyaretçiler proje yöneticisine ve onun yönettiği işe saygı göstersinler. Kendisi de işe daima üstü başı düzgün ve ciddi bir havayla gelirdi. Yakası kolalı bir bluz giyip, erkek kravatı takardı. Bluzun altından da pembe bir şey görünürdü. Hafifçe kırlar belirmiş siyah saçlarını arkaya sıkıca toplardı.

Hizmetli kadın Pavlina, sekreterden öyle çekinirdi ki yerleri günde en az üç kere silerdi. Ancak Valentina Georgiyevna'nın tüm çabalarına rağmen ön odada eğreti bir tertip görünürdü. Burada sekreter masası ve hantal bir sıradan başka bir şey yoktu. Hatta bu sıra üretim toplantılarında şefin odasına taşınırdı. Odanın tertibi tavandan sarkan bir ampulle daha da çok bozuluyordu. Ampul bir kabloyla tam masanın üzerine getirilmişti ki, gece mesaisi kolaylaşsın, insanlar da buna başlarını çarpmasınlar.

Valentina Georgiyevna dördüncü kalemini de açmıştı ki, sol kıyı şantiyesi şefi ofisten çıktı. Adam burnundan solurken dudaklarıyla bir şeyler homurdanıyordu.

"Mektubu şimdi vermem gerek," diye düşündü Valentina Georgiyevna ve ofise girdi. İvan Semyonoviç canı sıkkın bir halde bir şey okuyordu. Kamyonların nasıl çalıştığını öğrenmek için garaj

sorumlusu Timofeyev'i çağırtmıştı şimdi.

Timofeyev içeri yorgun, tıraşsız ve ilgisiz bir havayla girdi.

"Bakın bakalım," diye raporu parmaklarıyla tutup ona uzattı proje yöneticisi, "on altı kamyondan sadece sekizi çalışıyor. Bunu nasıl açıklayacaksınız?"

"Hatta çalışan on iki kamyon var," diye cevapladı Timofeyev, pencereden gri gökyüzünü seyrediyordu ve yönetici sonuçsuz birkaç hesapla meşgulken ofis içinde birkaç adım attı.

"Ne on ikisi!" dedi yönetici ayağa kalkarak. Bakır kalemlikten kırmızı bir kalem alıp, raporun üzerine sertçe attı. "Sadece sekiz kamyon çakıl taşıyor. Bunu nasıl açıklıyorsunuz yoldaş Timofeyev?"

"Kuzmiçev ve Kuvayev onarımda, Stepanov ise yemekhane sorumlusunu kasabaya götürdü. Siz kendiniz izin vermişsiniz."

"Bana bakın, ben sadece bir kez izin verdim ama o her gün kasabaya gidiyor."

Timofeyev cevap vermedi. Yöneticinin ne dediğine hiç önem vermiyormuş gibi, pencereden dışarıyı seyretmeye devam etti.

"Peki, on bir eder... Diğer beşi? Onlar nerede?"

"Valov ve Korkina'nın lastikleri patlak, Alekseyev mazot almaya gitti. Bunları saymanın ne anlamı var ki? Çakılı kamyonla değil, tekneyle taşımak gerek bu yağmurda."

"Tamam. Diğer ikisi nerede?"

"Biri sizin izninizle sol kıyı şantiye şefine verildi."

"Ne?"

"Sizin izninizle dedim," diye tekrar etti Timofeyev aksice.

"Peki, on altıncı?"

Valentina Georgiyevna on altıncı kamyonla ilgili cevabı endişeyle bekledi. Bu dik kafalı Timofeyev, yöneticinin emirlerine rağmen uzun bir yola, şu "kurbağa" pompalarını daha güçlüleriyle değiştirmeyi vaat etmiş olan arkadaşına göndermişti. Yağmur yüzünden kamyon bir yerde sıkışıp kalmıştı. İşte şimdi ne pompa ne kamyon vardı ortada. Valentina Georgiyevna kısa boylu tıknaz, yorgun şiş yüzlü, bebek gibi tatlı mavi gözleri olan yöneticisine bir baktı, sonra tıraşsız, fütursuz Timofeyev'e göz attı. Sorunun kamyonlarda değil de kötü havada olduğunu kendisi gibi bilen ve içlerinin derininde konuşmaların faydasız olduğunu anlayan bu iki

adama bakarken, ikisi için de üzülüyordu Valentina Georgiyevna.

"Evet, nerede on altıncı?" diye ısrar etti yönetici İvan Semyonoviç.

"Çalışıyor. Bu rakamlar doğru değil."

"Kontrol edeceğiz bakalım. Valentina Georgiyevna! Bana tüm ustabaşıların raporlarını getirin."

Valentina Georgiyevna dışarı çıktı. Yöneticisi gibi o da sıkıntı hissediyordu. Nakliye ekip lideri ıslak etekli kız hâlâ orada oturuyordu.

"Çıkış kâğıdını almadan buradan ayrılmayacağım," dedi. "Yasaları bilmediğimizi mi düşündünüz? Biz böyle 'meşgul' şeflerden çok alaşağı ettik daha önce. Bir kere de patatesten sorumlu biri vardı Kolhozda, oturmaktan başka bir şey yapmıyodu, yolladık gitti... "

"Lütfen konuşmanıza dikkat edin," diye kızın sözünü kesti Valentina Goergiyevna, büyük bir inşaat işinin başındaki tecrübeli bir mühendisin bir patates sorumlusuyla karşılaştırılmasına içerlemişti. Odasının kapısına gelen İvan Semyonoviç, "ne var?" diye sordu.

"Sizi görmeme izin vermiyor," dedi ekip lideri kız, "Süremiz doldu ve tarlalara gübre taşımamız gerekiyor. Sizin ustabaşı ise bize çıkış yazmıyor."

"Hımm..." dedi İvan Semyonoviç.

"Doğrusunu söyleyeyim. Bizim işimizi tamamlamadığımızı söylüyor. Bir çakıl için kilometrelerce uzağa gidersek nasıl tamamlayalım? Her seferinde tepeye tırmanırken arabaya ikinci bir at koşuyoruz çünkü tek at bunu yapamaz!"

"Hımm..." dedi İvan Semyonoviç yine.

"Doğrusunu söyleyeyim, nehir yatağında da çakıl var. Buradan bir kilometre. Bu çakılı taşısaydık dün sizin planınızın iki katını yapmıştık. O beton karıcıların orada bomboş durmalarını görmek hoşumuza mı gidiyor sanıyorsunuz?"

"Her çakıl taşımaya değmez kızım," dedi İvan Semyonoviç nazikçe, "Çakılın yeteri kadar sert olması gerekir. Yumuşak, kireçli çakıl işe yaramaz."

"Siz bilirsiniz elbette. Çıkışı siz yazar mısınız, yoksa daktilo mu edilsin?"

"O kadar acele etmeyin kızım," dedi İvan Semyonoviç, eliyle

kızın omzuna hafifçe vurdu. Kız, kızgın bir soba gibiydi. "Gelin anlaşalım, üç gün daha yardımcı olun," dedi yönetici.

"Üç gün! Olamaz!"

"Haydi, haydi. Siz Komsomol'lusunuz değil mi? İşlerin nasıl yürüdüğünü anlayabilirsiniz. Hiçbir iş bitmeden bırakılmaz. Komsomol üyeleri böyle şey yapmaz. Utanmalısınız!"

"Yok, olmaz. Utanacak bir şey yok."

"Siz kızları anlamıyorum. Ben sizin yerinizde olsam köprü bitene kadar buradan ayrılmazdım. Fark etmediniz mi, burada bizde ne hoş çocuklar var? Mekanikler, gözetmenler, sürücüler... Hepsi genç, yakışıklı."

"Sizin sürücülerinizden bana ne? Benim kendi arkadaşım var," dedi ekip lideri kız, hiç kımıldamadan. "Bize bu kâğıdı vermezseniz onsuz gideceğiz."

Onlarca sıkıntılı iş yöneticinin ilgisini beklerken o yine de kalmaları için kızın gönlünü yapmaya çalışıyordu ve işin kritik durumundan, yönetimden aldığı bu sert ve haksız mektuplardan kimseye bahsetmiyordu. Valentina Georgiyevna yöneticinin kızı ikna etmeye, onun vicdanına hitap etmeye çalışmasını, ona şaka yapmasını üzüntüyle dinledi. Oysa şaka yapabilecek durumdan çok gerilim yaratabilecek durumdaydı. Sekreteri yöneticinin kırlaşmış saçlarına, sıkılgan tavrına bakarak bu dik kafalı kıza karşı içinde giderek artan bir öfke hissetti.

Yönetici sonunda elini sallayarak, bezgin bir sesle konuştu:

"Yazın Valentina Georgiyevna, zorla tutamam." Sonra odasına geri döndü.

"Kendinizden utanın," dedi kapı kapandıktan sonra Valentina Georgiyevna öfkeyle. "Havanın durumunu siz kendiniz de görüyorsunuz, kamyonlar çamurda kayıyorlar, yöneticinin saçları birkaç günde ağardı, siz hâlâ çıkış kâğıdı peşindesiniz. Köprüye ihtiyacı olan sizsiniz, biz değil." Öfkeden dudakları titremişti.

"Eh, peki," dedi kız, şaşırmış, korkmuştu. "Yarın işe devam ederiz. Ama siz her durumda kâğıtları hazırlayın."

Bölmeye vuruldu. Valentina Georgiyevna yöneticinin odasına gitti. Yönetici on altıncı kamyonu unutmuş görünüyordu şimdi. Bir şeyler yazmakla meşguldü ve Timofeyev de gitmişti.

"İşte mektup ve belgelerin listesi," dedi İvan Semyonoviç uzun

duraklamalarla konuşarak, bir yandan yazmaya devam ediyordu, "bu gece hazırlamanızı istiyorum, yarın Moskova'ya gideceğim." Elindeki kalemi kararlı bir tavırla masaya attı. "Onlara taşıma için bize kamyon değil tekne lazım olduğunu anlatacağım."

2

Yönetici Moskova'ya gider gitmez hava değişti. Güneş açtı ve Valentina Georgiyevna işe gelirken en sevdiği beyaz pabucunu giydi.

İvan Semyonoviç'in odası boş ve sessizdi. Pencere kenarında solan bir çiçeğin yaprakları pervaza düşüyordu.

Masasındaki bakır kalemlikte güzelce açılmış kalemler uçları yukarı dönük olarak duruyordu. İvan Semyonoviç olmadığı zamanlarda Valentine hep mahzunlaşırdı. Böyle zamanlarda açıkça görülürdü ki, herkes ona sadece yöneticinin sekreteri olarak ilgi gösteriyordu. Yazacak hiçbir şey olmazdı, kapı vurulmazdı, telefon nadiren çalardı. Valentina Georgiyevna şimdi; İvan Semyonoviç'in Moskova'da yalnız olduğunu, ona gerekli belgeleri kimin hazırlayacağını düşünüyordu.

Öğle tatili geldiğinde günün işlerini çoktan bitirmişti. Ustabaşılara iki haftalık raporlarının gecikmiş olduğunu bildirdikten sonra biraz taze çiçek toplamaya gitti.

*

Köprü ofisten bir kilometre kadar ileride bir yere yapılıyordu. Nehrin dik kıyılarında, yapılacak köprünün dev ayaklarının durgun suyun üzerinde yükselmeye başladığı görülüyordu. Ayaklardan birine hiçbir şey yapılmıyordu ancak işçiler diğer ikisiyle meşgul oluyorlardı. Valentina Georgiyevna, bir süre önce İvan Semyonoviç'in kendisine yazdırdığı yazıdan bir cümleyi anımsıyordu: "Malzeme eksikliği yüzünden tüm betonlama işi ikinci ve üçüncü ayaklara kaydırılmıştır."

Geçici bir köprü nehrin üzerinde kaba ayakların üstüne

kurulmuştu. İvan Semyonoviç köprünün tasarımını sigara paketinin arkasına on dakikada çizmişti de Valentina Georgiyevna bunun çökeceğinden emin görünmüştü. Ama işte duruyorlardı ve küçük kamyonlar durmaksızın gidip geliyor, oraya temel taşı, beton, inşaat demiri, yardımcı malzemeler, çiviler ve on sekiz sayfalık malzeme sipariş listesinden daha birçok şeyler taşıyorlardı. Ayrıca saten sarı, yeni biçilmiş, iki buçuk santim kalınlığında ahşap levhalar da getiriyorlardı. O levhalar ki, birkaç gün önce kendisi telefonla telgraf yazdırırken kendi kendine boğuk sesle bağırıyordu: "Acilen bir santimlik levha gönderin stop, beton dökümü durmak üzere."

Valentina Georgiyevna köprüye doğru yaklaştı. Birbiriyle kaynaşmış, insana coşku veren inşaat seslerinin her birini tek tek ayırmak olanaklı oluyordu burada: İkinci ayağın üzerinde, keserin havada çakan metal parıltısından birkaç saniye sonra duyulan belirgin vurma sesleri... Geniş bir ses gamı, çivinin üzerine ilk deneme vuruşundan sonra isabetli son vuruşun yankısı; düşük hızdaki testerenin, inatçı metal dişleri başta ahşabı doğrudan ısırmayı reddederken belirsiz kalan çığlığı, testere başparmakla düzeltildikten sonra giderek boyun eğip, ardında ince bir talaş püskürtüsü bırakarak hız kazandığı zaman özgürce çıkan yüksek sesi; sağ kıyıdaki kazık çakıcının boğuk vuruşları; kırık taşların beton mikserinin çeliğine sürtünürken çıkardığı kan dondurucu ses; kıyıdaki bir sabit motorun, bir yumuşak bir sert, arada bir ileri koşar, geri gelir gibi aceleci pat patları ve sağ kıyıda boşaltılan tomrukların çıkardığı gümbürtü...

Günlerce süren hesaplamalar, irdelemeler, tartışmalar, onaylardan sonra, şimdi orada olmayan İvan Semyonoviç tarafından belirlenmiş tüm bu iş gürültüleri, uğultuları ve çekiç vuruşları Valentina Georgiyevna'ya doğrudan bir bağıntı yüklüyordu. Ki o bundan memnuniyet duyuyordu. Eski yongalarla kaplı elastik zeminde yürüdü, ayaklarının altında yuvarlanan tomrukların üzerinde yürüdü, beş tonluk damperli kamyonların yerde bıraktığı yivli tekerlek izlerinin üzerinde yürüdü. Zaman zaman, yüzlerini hatırlamadığı kişiler onu başlarıyla selamlıyorlardı. Sol yakada, yürürken ayakların altında ufalanan toprak sete tırmandı, çelik parçaları taşıması için yerleştirilmiş dubaları geçti, sonunda en

sevdiği yere; düğün çiçeği, papatya ve ismini bilmediği kırmızı bir çiçekle kaplı küçük alana geldi.

Bu alan küçük bir koyla, bir çam koruluğu arasında kalıyordu. Körpe çamların diken gibi dalları birbirinin arasına çaprazlama geçmişti. Rüzgâr estiği zaman çiçekler sanki saklambaç oynuyorlarmış gibi yere eğilip, başlarını sallıyorlardı, çam ağaçları ise komik bir biçimde birbirlerine reverans yapıyorlardı. İnşaat sesleri burada az duyuluyordu; sadece arada bir, nehirde yüzerek geçen, tepesi tebeşirle numaralandırılmış bir kütük uzakta olmayan bir yerde bir inşaatın olduğunu hatırlatıyordu görene.

Valentina Georgiyevna çiçek toplarken kendini hayallere bırakt. Hayallerinde İvan Semyonoviç Yönetim Merkezi'nin başına getirilmişti. Ofisinde ipek perdeler, masasında sekreteri çağıracağı bir zil vardı. Giriş holünde standart dosya dolapları olacaktı. Bunlarda standart dosyalar bulunacaktı. Dosyalar mandallı olacaktı ve Valentina Georgiyevna geçen yılın takviminden kestiği numaraları dosyaların sırtına yapıştıracaktı. İvan Semyonoviç çalışma saatlerinin dışında bir belgeye ihtiyaç duydu mu, bulması için onu arabayla ofise getirtecekti. Valentina Georgiyevna bunları hayal ederken etrafında rüzgârda uçuşan kâğıt parçaları gibi beyaz kelebekler kanat çırparak sağa sola uçuyorlardı.

Sekiz yıldan fazla bir zamandır İvan Semyonoviç'le beraber çalışıyordu ve başka biriyle çalışmayı düşünemiyordu bile. Daha önce on yıl kadar bir teknik yayınevinde, daktilo bölümünde daktilocu olarak çalışmıştı. Savaş başlayınca bu bölüm kaldırılmıştı. O da askeri makama başvurarak kendisine bir görev verilmesini istemişti. Onu istihkâm yüzbaşı İvan Semyonoviç Guryev'in sekreterliğine vermişlerdi. O zamandan beri bir şantiyeden diğerine onunla beraber çalışıyordu. Dış görünüşündeki ciddiyet ve çekingenliği, beraber çalıştığı insanlardan arkadaş edinmesine engel olmuştu.

İlk ve tek ilişkisi tuhaf bir sonla noktalanmıştı. Bir gün cephe gazetesi bir kahraman denizcinin resmini basmıştı. Bu denizci ünlü pilot Valeri Çkalov'a çarpıcı derecede benziyordu. Onun kahramanlığıyla heyecanlanan Valentina Georgiyevna bir mektup yazmıştı. Bir kopyasını kendine saklayarak, mektubu gazete aracılığıyla denizciye göndermişti. Haberleşmeleri böylece başladı. Valentina Georgiyevna o zamanlar Tikhvin ilçesi yakınındaki

Askeri Yollar kuruluşunda çalışıyordu ve denizci de Leningrad yakınlarındaki çarpışmalarda bulunuyordu. Mektuplar sık ve düzenli gelip gidiyordu. Bir mektupta denizci Valentina'dan kendisine resmini göndermesini istemişti. Valentina, Onur Belgesi'ndeki resmini kesip denizciye göndermişti, artık ondan gelecek cevap için günleri sayıyordu. Ama cevap gelmedi. Valentina'nın küçük sırlarını bilen İvan Semyonoviç denizcinin ölmüş olabileceğine Valentina'yı ikna etmeye çalışmıştı ama buna kendisi de inanmıyordu.

Çiçek toplamayı bitirince nehir kenarına geldi, tomruklardan birinin üzerine oturdu. Otururken önce tomruğun kenarında kertenkele filan var mı diye kontrol etti. Bulut kümelerinin ve açık mavi gökyüzünün vuran aksi, koyun sularını derin gösteriyordu. Koyun durgun yüzeyinin üstünde yüzen su zambaklarının cilalı yaprakları arasında sanki bir su damlası düşmüş gibi yavaşça açılan halkalar oluşuyordu, balıkların dokunduğu beyaz yapraklar titreşiyordu zaman zaman. Yusufçukların kanatları suyun hemen üzerinde sanki birbirlerini kovalıyorlarmış gibi vızıldıyordu. Sıcak hava karşı kıyının görüntüsünü belirsizleştiriyordu ve daha ilerisindeki orman bir pus perdesinin arkasında kalıyordu.

Valentina ise bunlara hiç dikkat etmiyordu. Topladığı her bir çiçeği özenle seçerek bir buket yapıyordu. Yaptığı işe öyle dalmıştı ki, Timofeyev'in geldiğini fark etmedi.

"Şef için mi bunlar?"

"Şefin odasına," diye düzeltti Valentina Georgiyevna, omuzunun üzerinden Timofeyev'e bir göz attı.

"Geliyor mu?"

"Evet. Herhalde öbür gün."

"Gelince iyi haberi verirsin. Çakıl taşıma işinde planı hemen hemen yakaldık. Hava kuru olunca."

"Yarın da iyi olacakmış hava raporuna göre."

"Neden çiçeği öyle bir tuhaf tutuyorsunuz Valentina Georgiyevna?"

"Parmaklarım incinmiş. Bilmem neden. Belki sinirsel. Ya da aşırı daktilo yazmaktan," dedi Valentina Georgiyevna, Timofeyev'in ses tonundan etkilenmişti.

Timofeyev otlara oturdu, Valentina'nın kucağından yere düşen

düğün çiçeklerini toplayıp ona verdi.

"Neden hiç tıraş olmuyorsunuz?" diye sordu Valentina, Timofeyev'in kendisine bakacağından çekinerek kızardı.

"Kim için tıraş olayım?"

"Kendiniz için."

Timofeyev bir an düşündü, sonra derin bir iç çekti.

"Bir anlamı yok," dedi, "zaman da yok. Bizim bu işle bir yere varacağımız yok gibi görünüyor. Malzemeleri zamanında taşıyamıyoruz. Traktörler için son kez yakıt verdiler. Traktör her havada çalışır ama kamyonlar için her dakika çok değerli. Yarın çalışamayacaklar."

"Öyle mi?" dedi Valentina Georgiyevna kuru bir sesle, Timofeyev'in sözlerinde İvan Semyonoviç'e karşı bir eleştiri havası duyumsadı.

"Evet, öyle. Biz hepimiz iyi kişileriz ama bir araya gelip çalışmıyoruz. Bir yumruk gibi olmuyoruz. Beş parmağın beşi de ayrı. Baş yok. İşte onun için sizin parmaklarınız da incinmiş."

"Daha fazla çiçek istemiyorum, teşekkür ederim," dedi Valentina Georgiyevna soğuk bir tavırla.

"Peki," diye cevap verdi Timofeyev, sonra kalktı, köprüye doğru yürümeye başladı.

Valentina Georgiyevna, Timofeyev bir tümseğin arkasında gözden kaybolana kadar bekledi, sonra kalkıp ofise gitti. Bu akşam yapacak çok az şey vardı, onun için köye erken gitti. Bluzunu ütüledi, biraz Çehov okuduktan sonra yattı.

Tam uykuya dalacakken, gitmeden önce İvan Semyonoviç'in kendisinden yazmasını istediği raporda bir yerde 4700 yerine 3000 metreküp yazmış olduğu zihnine takıldı. Portatif karyolasından fırladı, aceleyle giyindi, karanlıktan çok korktuğu halde yazdığına bakmak için koşarak ofise gitti. Hayır, yanlışlık yoktu. 4700 metreküp beton yazmıştı.

Valentina Georgiyevna içi gayet rahat olarak eve döndüğünde vakit geç olmuştu. Aşağıda inşaatta kazık çakıcı makinenin tekdüze vuruş sesi kesintisiz devam ediyordu.

3

İvan Semyonoviç iki gün sonra döndü, yanında da birini getirdi. Valentina Georgiyevna birden büyük, küçük işlerle öyle çok doldu ki, diğer adamı fark edecek vakti olmadı. Sadece adamın odaya girerken başını bir yana eğdiğini ve takım elbisesinin içine bir de yelek giymiş olduğunu gözlemledi. Adam ertesi sabah erkenden İvan Semyonoviç'le beraber geldi. Bu kez Valentina Georgiyevna ona daha iyi baktı. Otuz beş veya otuz sekiz yaşlarında, uzun boylu ve sağlam yapılı biriydi. Saçları seyrelmişti. Üzerinde soluk bir palto ve yelek vardı. Pantolonunu suni deriden çizmesinin içine sokmuştu. Yeleğinin cebinde bir sürgülü hesap cetveli görünüyordu. Sanki bir tatil merkezinden gelmiş gibi, yüzü ve elleri güneş yanığıydı ve parmakları çok kıllıydı.

Yabancı adam İvan Semyonoviç'in odasına girdi. İvan Semyonoviç odanın kapısını kapatırken sekreterine içeri kimsenin girmemesini söyledi. Merkez Yönetim'den kontrol ve teftiş için sürekli birileri gelirdi, Valentina Georgiyevna buna alışıktı.

Öğleden sonra daktiloyla yangın yönetmeliğini yazarken içeri Timofeyev girdi.

"Yeni yöneticiyi beğendiniz mi?" diye sordu usulca, başını kapıya doğru sallayarak.

"Ne?" dedi Valentina Georgiyevna büyük bir şaşkınlıkla.

"Tahmin etmediniz mi? İvan Semyonoviç ona işleri devrediyor."

O zaman Valentina Georgiyevna neden İvan Semyonoviç'in tüm ozalitleri, belgeleri, hesap raporlarını istediğini, neden odaya kimsenin girmemesini istediğini anladı. Daktilo yazmaya devam etmek istedi ama her satırda yanlış yapmaya başlamıştı. Onun için yazmayı bıraktı.

İvan Semyonoviç'in bir başka inşaata nakledilmesi ilk değildi. Ama her seferinde Valentina Georgiyevna bunu ilk bilen olurdu. Yönetici onu odasına çağırır, şu zaman, şuraya gönderileceklerini söylerdi. O da bundan kimseye bahsetmez, sadece gidişle ilgili yapılacak şeyleri hazırlardı.

Valentina Georgiyevna şimdi durumu Timofeyev'den öğrendiği için kendisini hafife alınmış gibi hissetti. Yeni yönetici gidince,

kararlı bir tavırla kalktı, İvan Semyonoviç'le konuşmak için onun odasına girdi. Her zamankinin aksine, bu kez kapıyı vurmadı.

İvan Semyonoviç masada oturmuş yazı yazıyordu. Ama her zamanki sandalyesinde değildi, yandaki sandalyeye eğreti olarak oturmuştu. İçeri girerken Valentina Georgiyevna'ya bir baktı, sonra kır saçlı başını daha da eğerek yazmaya devam etti.

"İvan Semyonoviç, ayrılıyor musunuz?"

"Öyle olacak galiba," dedi İvan Semyonoviç mahcubiyetle, "yapacak bir şey yok. Teknik Büro yöneticiliğine getirildim. Anlaşılan, artık şantiyeler için fazla yaşlıyım. Yapacak bir şey yok. Komik değil mi, yaşlılık nasıl hiç ikazda bulunmadan ilerleyiveriyor?"

Hüzünlü bir tebessüm oluştu yüzünde.

"Ne zaman ayrılacaksınız?"

"Bakın Valentina Georgiyevna," diye başladı yönetici, bir yandan sebatla yazdığı şeyi düzeltiyordu, "bu kez korkarım ben yalnız ayrılacağım. Merkez Yönetim'den yanıma hiç kimseyi almamam söylendi. Yapacak bir şey yok."

"Ben ne olacağım?" dedi Valentina Georgiyevna şaşkınlıkla.

İvan Semyonoviç kalktı, Valentina'nın omuzuna hafifçe vurdu, tıpkı ekip lideri kıza yaptığı gibi. "Siz daha bir süre burada çalışacaksınız. Ben sonra sizi çağıracağım. Şu anda yapamam. Fakat siz, neden benim gibi yaşlı bir adamın peşinde sıkıcı yerlerde gezeceksiniz?"

"Anlıyorum," dedi Valentina Georgiyevna hayretle.

"İnşaat işi bambaşka," diye devam etti İvan Semyonoviç, "nehirler, araziler, ormanlar, açık hava..."

İvan Semyonoviç ertesi gün eşyalarını toplamak için evinde kaldı. Yeni şef -ismi Nepavoda'ydı- ofise yerleşti. Valentina Georgiyevna geldiğinde oradaydı. Odasının kapısı sonuna kadar açıktı.

"Valentina Georgiyevna," diye çağırdı, tüm heceleri vurguyla telaffuz etmişti.

"Aman," diye düşündü Valentina irkilerek, "ilk isimlerimi de öğrenmiş!" Odasına giderken hiç acele etmedi.

Nepavoda masada oturmuş, kıllı ellerini masanın üzerine yerleştirmişti. Masa şimdi İvan Semyonoviç'in olduğu zamankinden daha küçük görünüyordu. Yeni yönetici başını yana eğmiş sekretere bakıyordu. Valentina onun bakışlarında ince bir ironi sezdi.

"Evet?" dedi kuru bir sesle yöneticiye.

Nepavoda gözlerini onun burun kanatlarına dikmişti. O kadar uzun süre süzdü ki, sonunda o burun kanatları kaşınmaya başladı.

"Lütfen şu renkli kalemleri kaldırın. Çizim yapacak zamanım yok. Tek kalem yeter."

"Peki," dedi Valentina Georgiyevna.

"Ve bir şey daha, söyleyin de şu köşeye bir lavabo koysunlar."

"Ne?"

"Lavabo. El yıkamak için yani."

Yeni şef uzun boyuyla ayağa kalktı. Gölgesi Valentina Georgiyevna'nın ayaklarına düştü. O zaman Valentina biraz yana kaydı.

"Bir küvet veya evye. Havluyu ve sabunu kendim getiririm.

"Lavabo nereden bulacağım?"

"Bu da sorun mu? Çok mu zor bulmaları? O zaman bana boş bir yağ tenekesi getirsinler, ben kendim yaparım."

"Peki," dedi Valentina Goergiyevna.

"Şunu da bir talimat formunda yazın." Üzerine alelacele bir şeyler karalanmış, buruşuk bir kâğıt uzattı. "Tüm bölümlere gönderin. Bugün." Yöneticinin gözleri konuşma "bitti" diyordu. Valentina Georgiyevna odadan çıktı.

Masasına oturdu, kauçuk uçları parmaklarına geçirdi ve daktiloyla yazmaya başladı.

TALİMAT NO. 69

Otradnoye, 26 Haziran 19..

Merkez Yönetim'in 3751/OK sayılı ve 21 Haziran tarihli emriyle, bugünden itibaren Valovaya Nehri Köprüsü inşaatının şantiye şefliğini devralıyorum.

Valentina Georgiyevna kauçuk parmaklıkları çıkardı, bir asıl ve üç kopyayı hazırladıktan sonra ağlamaya başladı.

4

İvan Semyonoviç'in ayrılmasından sonra şantiyede tüm işler altüst oldu. Sol yakanın şantiye şefinin emrindeki kamyon alındı, yönetici beton bölümü şefliğini kendi üzerine aldı. Sağ yakaya gelen yolda kazma işi durduruldu, şantiye şefi taşocağı işine verildi. Altmış işçi taşocağına giden yolun onarımına verildi.

Traktörler ve diğer araçlar çalışmayı durdurdular çünkü yönetici acil durumlarda kullanılmak üzere beş tonluk yakıtın ayrılması için talimat verdi, geri kalan yakıtı da Timofeyev dağıtacaktı, o da sadece kamyonlara yakıt verdi. Yeni yönetici her nasılsa nehir kenarındaki terk edilmiş eski taş ocağından haberdar oldu -burası, ekip lideri kızın bahsettiği yerdi. Oradan bir çuval dolusu topraklı taşı ofise getirtip, odasının zeminine döktürdü, numuneler alıp analize gönderdi. Sabahları erkenden, taş ocağıyla şantiye arasında gidip gelmeye başladı. Toz ve çimento kaplı ofise geldiğinde beline kadar soyunup, duvarlara sular sıçratarak yıkanıyordu. Ofisinde çok az bulunuyordu. Odasının kapısı hep ardına kadar açıktı, herkesi görüyordu. Bir şey gerekli olduğunda İvan Semyonoviç gibi kapıya vurmuyor, "Valentina Georgiyevna!" diye yüksek sesle bağırıyordu. Bölge İdari Komitesi'nden, Parti Bölge Komitesi'nden sık sık ofisine gelmeye başlamışlardı. Böyle bir şey daha önce hiç olmamıştı. Nepavoda'nın gelenlerle arası çok iyiydi. Onlarla sık sık telefonda konuşuyor, konuşurken yüksek perdeden kahkahalar atıyordu.

Yeni yönetici Timofeyev'i sürekli paylıyordu. Ancak yine de Timofeyev burada en önemli kişilerden biri olmuştu. Bir gün yönetici açıkta, güneşin altında duran bir yakıt varili gördü. Hemen Timofeyev'i çağırdı ve yakıt deposuna şöyle bir yazı asmasını söyledi: "Üç tonluk bir kamyon, güneşin altında bir gün duran varilden buharlaşan yakıtla otuz beş kilometre yol gider." Timofeyev buna inanmadı ama yazıyı kendisi hazırlayıp, depoya astı.

Yeni yönetici "kurbağa" pompaların değişimi işini öğrenmişti. Yeni pompaları aldırdı ve nakliye masrafını Timofeyev'in maaşından düşürttü. Timofeyev onunla konuşmaya geldi ama yönetici sakalını kesene kadar onunla konuşmayı reddetti. Timofeyev tıraş

olunca konuştular ama yöneticinin kararı değişmedi.

Valentina Georgiyevna'ya göre yeni yöneticiden kendisi gibi herkes memnuniyetsizdi ve eski yöneticinin geri dönmesini arzu ediyorlardı. İvan Semyonoviç'i korkunç özlemişti. Moskova'dan gelen ozalitlerde imzasını ve yeni unvanı Teknik Büro Yöneticisi yazısını görünce ondan mektup almış gibi seviniyordu. Uzun zaman bu sevincini paylaşacak birini aradı, sonunda Pavlina'yı çağırdı.

"Bu imzayı tanıyor musunuz?" diye sordu, bulmaca sorar gibi.

Pavlina tanımadı.

"İvan Semyonoviç'in imzası. O şimdi Moskova'da çalışıyor ve ülkedeki tüm inşaat şantiyelerine çizimler gönderiyor."

"Söyler misiniz," dedi Pavlina, ikircikli bir sesle, "yerleri şimdi mi fırçalayayım, yoksa daha sonra mı?"

Valentina Georgiyevna kızdı, ozaliti bir kenara bıraktı. Ama Timofeyev gelince bu kez ona sormadan edemedi:

"Bu imzayı tanıdınız mı?"

"Elbette. Yaşlı adam şimdi doğru yerde işte. Orada kalsın." Çizimi alıp inceledi. "Bakın, ne tasarlamışlar: On santim asfalt... Akıllarını kaçırmış bunlar... Sanki taşımasını yapabilmişiz gibi!"

"Demek ki, teknik standartlar öyle gerektiriyor," dedi Valentina Goergiyevna kısa kestirerek. "İvan Semyonoviç ne yaptığını bilir."

"Olabilir. Eğer teknik standartlar öyle gerektiriyorsa, nakliyeyi bitirmek gerek," dedi Timofeyev biraz daha yatışarak, "şimdi işler daha iyi gidiyor zaten."

"Daha iyi gidiyor çünkü yağmur durdu." Valentina Georgiyevna parladı.

"Çünkü yağmur durdu ve çünkü daha duyarlı çalışıyoruz. Nakliye işinde yoğunlaştık şimdi, en zayıf noktamız buydu."

"Sizin için eleştirmek kolay. Tüm ilgi size gösteriliyor. Ama şantiye şefleri ne diyor, bir dinleyin."

"Bir şey demiyorlar. Çok söylenirlerdi ama şimdi buna vakitleri yok. Çok meşguller."

Valentina Georgiyevna, Timofeyev'in sözlerine şaşırdı. Yani, Timofeyev değilse kim İvan Semyonoviç'in hatırasını iyilikle yad edecekti. Yeni yönetici geleli kendisi hiç huzur görmemişti. İşte şimdi burada durmuş, tıraşlı, gülüyordu, kendinden emindi, on sekiz kamyonla ne istenirse taşıyacaktı.

O gün Valentina Georgiyevna, içinde korkunç bir arzu barındırdığını fark etti. Yağmurun tekrar başlamasını arzu ediyordu. İki yöneticiyi eşitsiz koşullarda karşılaştırmak adil değildi. Yağmur yine başlar da kamyonlar çamura saplanırsa, yollar su dolarsa, beton karıcılar dururs a, o zaman herkes İvan Semyonoviç'in Nepavoda'dan daha iyi olduğunu anlardı.

Böylece Valentina Georgiyevna yağmurun yeniden yağmasını beklemeye başladı.

İki teknik ressam kızla birlikte evlerinde kaldıkları Kolhoz işçileri diyorlardı ki, eğer kazlar tek ayakları üstünde duruyorlarsa, yağmur geliyor demektir.

İçinden gizlice kendisine içerleyen Valentina Georgiyevna her sabah işe giderken geçtiği avludaki kazlara özel bir ilgi göstermeye başladı. Kazlarsa, o oradan geçerken sakince gıdaklıyorlardı, sanki ne düşündüğünü biliyorlardı.

Bir sabah kalktığında işçileri lambanın ışığında kahvaltı ederken buldu. Oda öyle karanlıktı ki, uyku sersemliğiyle henüz sabah olmadığını düşündü. Pencereden bakınca gördüğü ilk şey bir karga oldu. Komşu evin saçağına tünemiş, titriyordu. Yoğun bir yağmur vardı. Evin kadını kızgınlıkla sandıktan çizme ve galoşları çıkarıyordu. Valentina Georgiyevna acele giyinip, şemsiyesini açtı, ofise doğru giderken bir şarkı mırıldanmaya başladı.

Yöneticinin odası insan doluydu.

Mühendisler yol onarımına gittiler. Traktörlere stoktan acil yakıt verildi ve bunlar çamura saplanacak kamyonları çekmek için en kötü yerlere yerleştirildi. Ayakların üstüne korunak yapılması için talimat verildi ve beton dökme işinin ne olursa olsun devam etmesi kararı alındı. Yönetici Moskova'yı aramak istedi ama hatlar bozuktu. Her şeyde öyle bir kargaşa başlamıştı ki, Valentina Georgiyevna'nın başı ağrımaya başladı. Sonunda yönetici ofisten ayrıldı ve Valentina Georgiyevna günlük işlerinin başına oturabildi.

Bir veya iki saat sonra yönetici sırılsıklam ve çamura bulanmış olarak geldi ve Moskova'ya telefon etmeyi bir daha denedi. Ama yine başaramadı.Sonra yıkanırken bir yandan sekretere bir telgraf metni dikte ettirdi.

"'Acil. Merkez Yönetim, üretim bölümüne.' Tamam mı? 'Nehir

kıyısındaki çakıl ocağının numuneleri bir hafta önce analize gönderilmiş ancak hâlâ cevap gelmemiştir, stop.' Tamam mı? 'Çakılın inşaat için uygun olduğu görülüyor, stop, tüm teknik standartlara cevap verecek görünüyor, stop, lütfen analiz sonucunu telgrafla acilen bildirin, stop," diyerek devam etti, o arada her tarafa sular sıçratarak yıkanıyordu. "'aksi takdirde çakılı analiz sonucu olmadan kullanacağız, stop, gecikmenizi daha fazla bekleyemeyeceğiz, stop.'"

"Bunu Merkez'e gönderecek miyiz?" diye sordu Valentina Georgiyevna ihtiyatla, dilin fazla sert olduğunu belirtti.

"Evet, neden göndermeyelim?" dedi, o arada Valentina Georgiyevna'nın çoraplarını ıslatmıştı.

"Yok, bir sebep yok," dedi Valentina Georgiyevna, sonra içinden düşündü: "Zaten bana ne ki..." Ardından yine yüksek sesle, "Gecikmenizi daha fazla bekleyemeyeceğiz, yazdım," dedi.

"Güzel. 'Bundan sonra bize resmi mektuplar yerine yardım gönderin. Nepavoda.' Hepsi bu. Bir de bizim teknik danışmanı çağırın."

Valentina Georgiyevna telgrafı imza için yöneticiye götürdü. Nepavoda imzalamak için bir kalem aldı ama o anda bir düşünce elini durdurdu. Teknik danışmana dönerek: "Bir analiz bu kadar vakitlerini alıyorsa, durmadan telgraf göndermenin de anlamı yok. Bir haftada bizim ayakları bitirmeye ihtiyacımız var, analize değil. Biliyor musunuz en son ne zaman buradan çakıl alınmış?"

Teknik danışman bilmediğini söyledi.

"Belki siz bilirsiniz, " dedi Valentina Georgiyevna'ya ama o da bilemedi.

"Öğrenmesi için köye kimi gönderebiliriz?" dedi Nepavoda, "Mümkün olduğu kadar çabuk?"

Kimi gönderebileceklerini düşünmeye başladılar. Kötü hava herkesi işe bağlamıştı. Ofiste bir tek teknisyen vardı ki, o da çoktan gecikmiş olan haziran planını çıkarıyordu. Yönetici Valentina Georgiyevna'ya baktı.

"Ata binebilir misiniz?" diye sordu birden.

"Ne?" dedi Valentina Georgiyevna şaşkınlıkla.

"Yok, sanırım binemezsiniz. Askeri hizmette öğrenmiş olabileceğinizi düşünmüştüm."

"Askerde hep otomobille gittim. İvan Semyonoviç beni hep öne, sürücünün yanına oturturdu," dedi Valentina Georgiyevna, manidar bir tavırla gözlerini kıstı.

"Ama bu havada otomobil de kullanamazsınız." Nepavoda pencereden dışarı baktı. "Peki köye yürüyerek gidip oradakilerden veya Kolhoz başkanından bunu öğrenebilir misiniz?"

"Sanırım," diye cevap verdi Valentina Georgiyevna omuzlarını kaldırarak. Mühendislerin bile yol onarımına gittiği yerde kendisi neden getir götür işinde kullanılmasındı?

"Yürüyerek gideceksiniz ama."

"Evet, elbette."

Girişin önünde yağmurun sesini dinledi, sonra ayaklarına kauçuk çizmeleri geçirdi, vatkalı pardesüyü giyip yakalarını kaldırdı, şemsiyeyi alarak kapıya yöneldi.

"Valentina Georgiyevna!" diye seslendi Nepavoda.

Sekreter, göz göze gelmekten kaçınarak yavaşça döndü.

"Eminim öyle gitmeyeceksiniz."

"Nasıl?"

"İliklerinize kadar ıslanırsınız. Bekleyin bir dakika."

Nepavoda sert bir yağmurluk getirdi. Askeri düğmeleri vardı yağmurluğun. İçinde büyük, siyah bir rakam vardı. Sigara dumanı kokuyordu.

"Bunu giyin," dedi giymesi için tutarak.

Yağmurluk uzun boylu Valentina Georgiyevna için bile büyüktü. Yönetici düğmeleri ilikledi, manşetini kıvırdı, kapüşonu şapkasının üzerine çekti.

"Şimdi tamam oldunuz. Şemsiyeyi bırakın. O köyde bir şey öğrenemezseniz, diğerine gidin. Size iyi şanslar."

Valentina Georgiyevna mumlu kağıda sarılı bir sandviçi cebine attıktan sonra çıkıp gitti.

Yağmur iç sıkıcı, aralıksız boşanıyordu. Gök gürültüsü, şimşek filan yoktu. Yoğun, sıkışık bir sağanaktı. Valentina Georgiyevna çevresini zor görüyordu. Nehir köpükten bembeyaz kesilmişti. Yol kaygan olduğu için otların üzerinden yürüyor, su dolu çukurların üzerinden atlıyordu. Yine de burada yürümek daha kolaydı. Turşu gibi görünen ıslak küçük kurbağalar ayağının altından sıçrayarak kaçıyorlardı. Yağmur damlaları kapüşonun üzerinde çatıya düşer

gibi patırdıyordu ama içeriye bir damla bile girmiyordu. Valentina Georgiyevna üzerinde bu bol yağmurlukla, ıslak çayırların üzerinde yürümekten hoşlanmıştı. "Sanki bir çadırın içindeyim," diye düşündü, ancak hafifçe ürperiyordu.

Kaldığı evin sahipleri onu mesai saatinde görünce şaşırdılar. Taş ocağı konusunda ona bir şey söyleyemediler. Söyleyemediler çünkü aslında böyle bir şeyin varlığını bile bilmiyorlardı. Belli ki, burası yıllar önce terk edilmişti. Evin erkeği ona köyün bir ucunda oturan yol inşaatçısıyla konuşmasını tavsiye etti.

Yol inşaatçısı sevimli, genç bir adamdı. Bir harita açıp, milimetre ölçüleriyle ocağın yerini buldu. Altında altmış bir metreküp çakıl kapasitesi olduğu yazıyordu. Ama adam bu çakılın yol inşaatında kullanılmamış olduğunu söyledi. Ocağın en son ne zaman ve hangi amaçla kullanıldığını bilmiyordu. Köyde başka birinin de bunu bilemeyeceğine Valentina Georgiyevna'yı ikna etti.

Biraz ilerideki "Altın Başak" adlı Kolhoz'un sakinlerinden birkaç yaşlı adamın devrimden önce demiryolu inşaatında çalışmış olduklarını söyledi. Olasılıkla o zaman o çakıl ocağı kullanılmıştı.

Böylece Valentina Georgiyevna Altın Başak Kolhozu'na doğru yola koyuldu. Bu yol daha da kötüydü. Dere tepe yol gitti. Eğimli, eğri kaygan yolun her iki yanında sürülmüş koyu renk tarlalar uzanıyordu. Bir beş yüz metre kadar yürüdükten sonra, balçığa öyle çok bulanmıştı ki, çizmelerini kaldıramaz oldu. Üzerindeki yağmurluk yelken gibi şişmiş, omuzlarına baskı yapmaya başlamıştı. İlerledikçe, yaptığı işin anlamsızlığıyla, içinde öfke uyanmaya başladı. Ciddi şekilde kuşkulanıyordu ki Nepavoda, kendisini onaylamadığını bildiği için onu bu yağmura rağmen dışarıya göndermişti.

Az sonra acıktı. Yanındaki sandviçi hatırladı ve oturacak bir köşe aradı. Ama sürülü tarlalardan, çamurlu yoldan ve birkaç çalıdan başka bir şey göremedi çevresinde. Sandviç ıslanmış, zamk gibi hamurlaşmıştı, bir de üzerine sigara kokusu sinmişti. Sandviçi fırlatıp attı. "Keşke şu hâlimi İvan Semyonoviç görseydi!" diye düşündü yürümeye devam ederken. Ona öyle geliyordu ki, daha çok yolu vardı. Adam ona köyün üç kilometre ileride olduğunu söylemişti ama emindi ki en az beş kilometreydi.

"Yolumu kaybetmiş olabilir miyim?" diye düşündü. Yol ne

zaman çatallaşsa kendisinin sadece kolay görüneni seçtiğini istemeden kabul etti. Biriyle karşılaşma umuduyla bir süre bekledi. Ama kimse gelmedi. O zaman yürümeye devam etti, yol çatallaştığında solu takip etmeye karar verdi. Böylece bir saat kadar yürüdükten sonra uzakta bir sundurmanın silik şekli belirdi, birazdan kendini bir köyün ucundaki sebze bahçesinin yanında buldu.

Geldiği ilk evin kapısını vurdu. İçeriden biri "Girin!" diye bağırdı. Tavukların yağmurdan sığındığı karanlık bir girişten geniş bir salona girdi Valentina Georgiyevna. Burada üç kişi yemek yiyordu: Yaşlı bir kadın, bir genç kız ve gözleri tıpkı yaşlı kadınınkine benzeyen bir genç adam. O kalktı, Valentina Georgiyevna'nın kendi başına çıkaramayacağı belli olan yağmurluğu çıkarmasına yardım etti. Yaşlı kadın kuru keçe çizmeler getirdi, lastik çizmeleri çıkarmasını istedi.

Valentina Georgiyevna saati görünce, "Aman, saat beşe gelmiş!" dedi endişeyle.

"Nereden geliyorsunuz?" diye sordu genç kız ama aynı anda, Valentina Georgiyevna daha cevap vermeden, boynundaki kravata bakınca tanıdı, "İşte Aleksey, bu bayan köprü inşaatından!" dedi.

Valentina Georgiyevna kıza bakınca, onun yazı için ofise gelmiş olan nakliye ekip lideri olduğunu gördü.

"Köprüden, evet," dedi tekrar ekip lideri kız, "Yine araba için mi geldiniz?"

"Yok, değil. Neydi adınız? Olga değil mi?"

"Evet, Olga," dedi kız hafif bir gülüşle, "Sizin orada o kadar çok insan var, yine de benim adımı biliyorsunuz! Bu annemiz, bu da eşim Aleksey. Ondan korkmayın, bakışları öyle. Fare kadar çekingendir gerçekten."

Aleksey sadece yirmi iki yaşındaydı ama tavırları bir aile reisininki gibiydi.

"Görmüyor musun, daha yeni gelmiş," dedi Aleksey, masaya yeni bir çorba tabağı getirerek. "Önce konuğun karnını doyur, sonra ne konuşacaksan konuş," dedi eşine.

"Yok, aç değilim," dedi Valentina Georgiyevna ama içinden bu sözüne inanmayacaklarından korktu. Yaşlı kadın çay fincanlarının ve şarap kadehlerinin arkasından aile yadigârı bir tabak çıkardı dikkatle, Olga ise göğsüne dayadığı nefis kokulu bir somun

ekmekten kalın bir dilim kesti.

"Burada ne arıyorsunuz?" diye sordu Valentina Georgiyevna'ya.

"Kayboldum. Aslında Altın Başak'a gidiyordum."

"Ve Altın Başak'a gideceğinize buraya, Yeni Yol'a geldiniz. Görüyor musunuz, ne kadar uzağa gelmişsiniz!" diye seslendi yaşlı kadın mutfaktan.

"Altın Başak'ta ne yapacaktınız?" diye sordu taşkın sesli Olga.

"Sizin o bahsettiğiniz taş ocağıyla ilgili bilgi almak istedim."

"İşte bu! Sanırım oradan çakıl alacaksınız şimdi. Yapacak başka bir şey yok çünkü."

"Orası en son ne zaman çalışmıştı?" diye sordu Valentina Georgiyevna, kaşığı koyu lahana çorbasına daldırırken.

"Çok uzun zaman çalışmadı. Her tarafı ot kaplamıştır."

"Bence orada demiryolu inşaatı zamanında çakıl almışlardı," diye seslendi yaşlı kadın mutfaktan.

"Ne zamandı?"

"Savaştan önce."

"Hangi savaş?"

"Birinci savaş. Çar zamanı."

"Bence daha sonra yol inşaatında da aldılar."

"İyi bilmiyorsan karıştırma anacığım," dedi Aleksey, ayağa kalkıp paltosunu giyerken. "Yol inşaatında Eğri Vadi'den çakıl çekmiştik. Onun bahsettiği on verst uzak buradan. Neden o kadar uzaktan çekeceksiniz?"

Valentina Georgiyevna sabırsızlanıyordu: "Kim bana kesin bilgi verebilir? Öğrenmem gerek," dedi.

"Ne yazık ki, size kesin bilgi verecek biri yok," diye cevap verdi Aleksey düşünceli bir halle.

"Bana madenciler söylemişti," diye araya girdi Olga. "Bölge merkezinden gelmişlerdi. Başlarında yaşlı bir adam vardı. Bana bunu söyleyen, o yaşlı adamdı."

"O da bölge merkezinden miydi?"

"Sanırım."

"Adı neydi acaba?"

"Adı mı? Hatırlamıyorum ki..."

"Şu sakat kollu olan mı? Onun adı Moskuitov değil miydi?" diye seslendi yaşlı kadın mutfaktan.

"Karıştırma anne," dedi Aleksey, "İyi bilmiyorsan karıştırma. Kimi diyorsun sen, şu Yevgrafovlarda kalan sakat kollu adamı mı söylüyorsun?"

"Evet, onu."

"Bekleyin bir dakika, gidip sorayım."

Aleksey çıktı, bir on dakika sonra döndü. Yanında üzerine ıskarta bir askeri palto atmış, sakallı birini getirmişti.

"İsmi Gnatov," dedi Aleksey, "Vasili İgnatyeviç Gnatov."

"Bir dakika, ben kendim söyleyeceğim," dedi sakallı adam, paltosunu çıkardı, ıslak ellerini paltosuna sildi, sonra masaya oturdu. "Köprüden misiniz?" diye sordu Valentina Georgiyevna'ya, saygılı bir tavırla. "Peki, o zaman bir kâğıt alıp ismi yazın ki unutmayasınız: Vasili İgnatyeviç Gnatov, yol mühendisi. Önemli bir kişidir. Buraların içini dışını bilir: Tüm yolları, köprüleri bilir. En küçüklerini bile. Ne bilmek isterseniz, size söyleyebilir. Şimdi kasabada yaşıyor, Sovyet Meydanı'nın yanında. Meydanı geçtikten sonra sinemanın önünden devam edin, ikinci dönemece kadar düz devam edin, solda dördüncü veya beşinci ev olacak. Kolay bulursunuz, sac çatılı bir sundurması var."

Sakallı adam Gnatov'un nasıl bulunacağını anlatırken o kadar çok zaman harcadı ki, gören de sanırdı ki, o adama ihtiyacı olan Valentina Georgiyevna değil de kendisiydi.

"Kasaba buradan ne kadar mesafede?"

"Şoseden on iki verst."

"Pekalâ, dönüp yöneticiye söyleyeyim."

"Ben bölge merkezine gidiyorum, isterseniz sizi bırakayım, yolumun üstünde," dedi Aleksey.

Ata koşum takımı bağlanması bitince Valentina Georgiyevna evdekilerle vedalaşıp çıktı. Saat sekizi geçmişti. Yoğun yağış biraz seyrelmişti ama şimdi soğuk ve sert, iri damlalar halinde yağıyordu ve damlaların karanlıkta çıkardığı ses gündüz olduğundan daha şiddetliydi. Valentina Georgiyevna içgüdüsüyle arabaya doğru yaklaştı, varınca hasırın altına oturdu ve yola çıktılar. Sakallı adam ona durmadan Gnatov'u nasıl bulacağını anlatıyordu. Valentina Georgiyevna teşekkür etti, gayet iyi anladığını söyledi. Sonunda adam onlardan ayrıldı. Aleksey yolun yarısından fazla suskundu.

Yolculuk yürümek kadar yorucuydu çünkü araba çukurlardan bir o yana, bir bu yana sarsılarak geçiyordu. Birkaç kez de devrilme tehlikesi geçirdiler. Valentina Georgiyevna son dört veya beş verstlik yolu yürüyerek tamamladı. Sürekli mesai saatinin bitmiş olduğunu düşünüp, evinde bir bardak ılık süt içtiğini ve sonra Çehov okuduğunu hayal ediyordu.

Ofisin ışıkları görünmüştü. Kapıdaki elektrik ampulünün ışığı karanlıkta pus kütlesini projektörün yoğun ışık huzmesi gibi kesiyordu. Ofis girişinde, orayı ilk kez huzurlu, rahat bir yer olarak duyumsadı. Lastik çizmeleri çıkarıp pabuçlarını giydi, sonra yöneticinin odasına girdi.

"Peki, öğrendiniz mi?" diye sordu yönetici.

"Hayır, kimse bilmiyor."

"Bu kötü," diye mırıldandı Nepavoda, bir yandan durmadan yazmaya devam ediyordu.

"Kasabada Gnatov adında bir mühendis varmış," diye devam etti Valentina Georgiyevna, yöneticinin kıllı ellerini seyrederek. "Uzun zamandır bir grup madencinin başkanlığını yapıyormuş..."

"Peki ne diyor bu Gnatov?"

"Kasabada oturuyor demiştim ya..."

"Yani görmediniz onu?"

"Elbette görmedim. Sadece yaşadığı yeri söylediler köydekiler."

Yönetici bir an düşündü; "Bir bakmanız gerek," dedi sonra.

"Peki."

"Bir araba söyleyeyim."

"Hemen mi gideyim?" diye sordu Valentina Georgiyevna, "Ben..."

"Neden olmasın? Kasaba yolu iyi. Alo... Garajı bağlayın... Bir saat gidiş, bir saat geliş. Önde gideceksiniz, sürücünün yanında... Alo, kimsiniz? Timofeyev? Bir buçuk tonluk bir kamyon ayarlayın, kasabaya gidip gelecek..." Alıcıyı yerine koydu. "Eğer bize iyi haber getirirseniz Valentina Georgiyevna, işi hızlandırmamızda son derece yardımcı olacaksınız. Tüm araçlarımızdan daha fazla..."

"Anlıyorum," dedi Valentina Georgiyevna, dışarı çıkıp lastik çizmeleri tekrar giydi.

Kamyon sürücüsü dayanılmaz geveze biri çıktı. Sürekli konuşuyordu. Bir film anlattı, sonra bir başkasını, Valentina Georgiyevna onun hiç susmayacağını düşünüyordu. Baştan dinlemeye

çabalamıştı ama sonra uyuklamaya başladı. Uyandığında adam hâlâ konuşuyordu.

Ve yağmur durmadan yağıyordu. Kamyonun farlarının ışığında parlayan yağmur damlaları havada mermi gibi uçarak radyatöre çarpıyordu.

Hızlı gidiyorlardı. Alttaki yedek lastik kamyonun her tümseğe çarpışında gürültüyle zıplıyordu. Kasabaya vardıklarında gece yarısı olmuştu. Sokaklar bomboştu.

"Buradan nereye gideceğiz?" diye sordu kamyon sürücüsü.

"Bilmiyorum ki..." dedi Valentina Georgiyevna uykulu uykulu. "Sovyet Meydanı'na yakın bir yere."

Kamyon sürücüsü kapıyı açtı, dışarı doğru bağırdı: "Hey! Delikanlı!" Sonra karanlıkta seçilmeyen birine sorular sormaya başladı.

Ardından yola devam ettiler, Sovyet Meydanı'na yaklaşınca kamyonun farları kapalı bir berber dükkânını buldu. Sonra kapalı bir manav, bir fotoğrafçı ve nihayet kapalı sinema... Sinemanın girişinde üzerinde mavi harfler görülen bir reklâm panosu yağmurun altında kalmıştı. Üçüncü katta bir pencerenin çekili perdesinin arkasında kalmış bir abajurun tatlı ışığı görülebiliyordu. İçinden bir duygu, Valentina Georgiyevna'ya bu talih oyununun bu kasabada ilerlediğini söylüyordu.

"Şimdi nereye?" diye tekrar sordu kamyon sürücüsü.

"Sinemadan sonra ikinci sokağa. Mühendis Gnatov'un evi orada olacak," diye cevap verdi Valentina Georgiyevna, kaygılı bir sesle. "Ama gecenin bu saatinde onu nasıl bulacağız, hayal edemiyorum."

"Oradaysa, bulacağız," dedi sürücü, kendinden emin havada.

Karanlık bir sokağa saptılar. Sürücü kamyondan atladı, ilk evin kapısını hiç duraklamadan çaldı. Bir lamba yandı, bir pencere açıldı, birisi bir şeyler söyledi. Sonra pencere çarparak kapatıldı. Sürücü kapı kapı dolaşmaya başladı. "Bütün sokağı ayağa kaldıracak," diye düşündü Valentina Georgiyevna kayıtsızca, o arada uyukluyordu. Sonra sarsılarak uyandırıldı.

"Nereye gidiyoruz?" dedi korkuyla.

"Gnatov'un evine," diye cevap verdi sürücü, "şu iki ışıklı pencereyi görüyor musunuz? İşte onun evi. Ben bujileri temizlerken siz gidip onunla konuşun."

Valentina Georgiyevna evin sundurmasının altında ufak tefek, canlı bir ihtiyarla karşılaştı. Adamın üzerinde gecelik ve başlık vardı. Holü onun arkasından yürüyerek geçti. Sert yağmurluğu bir bisikleti, bir sepeti ve portmantoyu sıyırdı geçerken. Sonra ortasında muşamba kaplı temiz bir masa bulunan bir odaya girdiler. Duvarlardan birinin yanında Gnatov'un uyuduğu alçak bir sedir vardı. Diğer duvarın önünde bir paravan duruyordu. Paravanın arkasından birinin uyuduğunu belirten bir nefes sesi geliyordu. Masanın üzerinde ıslak bir bere vardı.

"Demek sizi Valovaya köprü inşaatından gönderdiler ha?" diye sordu yaşlı adam canlı bir fısıltıyla. Parlak ışıkta gözlerini kırpıştırıyordu. "Memnun oldum. Oturun. Kusura bakmayın size çay ikram edemiyorum. Hanım uyuyor. Ben de sizin gibi geçiciyim."

Valentina Georgiyevna alçak sesle neden geldiğini anlattı.

"Elbette. O ocağı hatırlıyorum," dedi yaşlı adam gülümseyerek, "Onu bulanlardan biriyim. Dostlarımdan biriyle nehre girmiştik. Şimdi o Leningrad Mühendislik Enstitüsü'nde profesör. Orada demiryolu bağlantı inşaatı yapan firma bu buluş için şerefe bir şişe votka armağan etmişti bize. Şimdiki Kolhozcuların babaları da sıkı bir dayak... Daha sonraları, 1926'da benim tavsiyemle bina temelleri için kullanıldı oranın çakılları."

"Beton için kullanılır mı o çakıllar?"

"Teknolojik gerekler yerine getirilirse çok güzel kullanılır. Granülometrik kompozisyonu tam istenilen düzeyde değil ama bu o kadar önemli de değil. Elekten geçirilip, iri taneliler kullanılır. Bakın, o kadar uzağa gitmeye gerek yok. Yakında 194 numaralı direğin orada beton bir köprü var. Tabii sizin yaptığınız kadar güzel değil ama ayak açıklığı iki-yirmi. O köprü işte bu çakılla yapılmıştı. Kaya gibi sağlamdır," diye fısıldadı yaşlı adam.

"Beliy Kresti'de bir de..." dedi beklenmedik bir ses paravanın arkasından.

"Doğru," diye karşılık verdi Gnatov, bu kez normal sesiyle. Paravana doğru başını salladı. "O 241 numaralı direkte Taisia İvanovna, artı 40 veya 50. Hangisi hatırlamıyorum."

"Size çok teşekkür ederim," dedi Valentina Georgiyevna, ayağa kalktı. "Şimdi gitmem gerek. Herkesi kaldırdım, kusura bakmayın."

"Size yardımcı olduğuma memnun oldum. Başka bir ihtiyaç

olursa yine gelin," diye karşılık verdi yaşlı adam. Farkında olmadan yine fısıltıya dönmüştü konuşması. "Sizi gördüğüme sevindim."

Valentina Georgiyevna dışarı çıktı, kamyonun şoför mahalline tekrar tırmandı.

Kamyon sarsılarak fırladı, kısa süre sonra kasabanın dışına çıkıp şoseye girdi. Çukurlardan su sıçratarak ilerlerken kamyonun farları arada bir yol işaretlerini, kireçle badanalanmış direkleri ve çalıların parıldayan yapraklarını aydınlatıyordu. Valentina Georgiyevna uykuya daldı. Rüyasında su birikintilerini ve beyaz direkleri ve kamyonun tekerlekleri altında su gibi kayan yolu görüyordu. Sonunda ofisin önünde durduklarında hiç uyumamış olduğundan emindi.

Kamyondan aşağı inerken her adalesi ağrıyordu. Holde yağmurluğu çıkardı ama çizmeleri çıkarmaya mecali kalmadığından doğruca yöneticinin odasına girdi. Yönetici yerinde yoktu. Masasına Pavlina oturmuş, gazete okuyordu.

"Nepavoda nerede?"

"Ocağa gitti. Sizin onu beklemenizi söyledi."

"Siz burada ne yapıyorsunuz?"

"Telefon çalarsa bakmamı tembih etti."

"Peki, gidebilirsin. Ben bekleyeceğim. Bu arada, yöneticinin gazetesini okumanız için size kim izin verdi?"

"Hiç kimse... Yani, okursam duman olup havaya uçmayacak değil mi?"

"İşte işler bu hâle geldi," diye düşündü Valentina Georgiyevna, holdeki bir sandalyeye çökerken. Pavlina bile beni takmıyor, şuraya bak, Pavlina bile!" Kendine acıma duygusu yükseldi içinde birden. Hemen daktilonun başına oturup bir kâğıt aldı, parmaklarının ucuna kauçukları geçirdi, yazmaya başladı:

Sevgili İvan Semyonoviç

Diyecekti ki, burada işler çekilmez oldu, artık kimse onu takmıyordu, ne arkadaşı ne akrabası vardı burada ve ümit ediyordu ki, o kendisini oraya çağıracaktır, bu ümitle yaşıyordu. Emindi ki İvan Semyonoviç için yaşam başka herhangi bir sekreterle olduğundan çok daha kolay olacaktı... Ama şöyle yazdı:

Söylemek istediğim sadece şu ki; gelip sizinle çalışmayı hâlâ arzu ediyorum, eğer benden daha iyisini bulmadıysanız. Ama

Moskova'ya gelmem de zor çünkü kalacak yerim yok. Bu konuda ne kadar şansım var, bana mümkün olduğunca hızlı bir şekilde bildirmenizi rica ediyorum. Çünkü sonbaharda burada kalmaya niyetim yok ve daha düzenli bir işte çalışmak istiyorum.

Size son haberlerden bahsedeyim, ikinci ve üçüncü ayaklarda beton işi tamamlandı. Birinci ayaktaki de bitmek üzere. Yarın köprü iskelesini kurmaya başlayacaklar. Yakında nehir kıyısındaki ocaktan çakıl çekmeye de başlayacaklar. Kamyonlar planın yüzde doksanını tamamladılar.

Saygılarımla,
Valentina Georgiyevna

5

Gece saat üçte Nepavoda yanına şantiye şeflerini alarak, Gnatov'un bahsettiği 194. direkteki köprüye gitti. El fenerlerinin ışığında köprünün kıyıdaki ayağına balyozla vurmaya başladı. Demirciler gibi söyleniyordu vururken. Beton, demirden daha sert olduğunu gösteriyordu. "Al sana analiz raporu," diyordu vurdukça. Sonra geri döndüler.

Sabah altıda bir greyder nehir kenarındaki taş ocağına gönderildi. Yol düzeltme çalışmasına başlandı. Sonra çakıl elemek için bir kalbur makinesi yerleştirildi. Öğlene doğru ilk kamyon çakılı şantiyeye taşımaya başlamıştı.

Ertesi gün çakıl çekme işindeki plan hedefi tutturuldu. Daha önce inşaatı geciktirmekle suçlanan kamyon sürücüleri şimdi canlanmışlardı, cesaretleri artmıştı. Durmadan kamyonlarına daha çok yük alabileceklerini söyleyerek yükleyicilerle çekişiyorlardı, kamyonun tepeleme doldurulmasını istiyorlardı. Tam dolu olunca kamyon patinaj yapmaz, diyorlardı. O arada yağmur durmadan yağıyordu. Üç gündür hiç ara vermeden yağdığından, insanlar artık yağmuru kanıksamışlardı.

Timofeyev duvar gazetesi için çok güzel bir resim çizmişti. Tüm şantiye bir denizaltı ülkesiydi. Çalışan herkesi de -Nepavoda

dâhil- balık olarak tasvir etmişti. Bir tek Valentina Georgiyevna balık değildi. O bir denizkızıydı.

O akşam Nepavoda Valentina Georgiyevna'yı çağırıp ona bir kâğıt uzattı.

"Bunu lütfen üç kopya yazın," dedi, "bir kopya dosyaya, biri ilan tahtasına, diğeri muhasebeye. Ve lütfen tebriklerimi kabul edin."

Valentina Georgiyevna neden olduğunu bilmeden, elini onun elinin içine teslim etti. Nepavoda'nın eli epeyce soğuktu çünkü yeni yıkamıştı. Sonra odadan çıktı.

Yazmak için kâğıt hazırladı. İlk nüsha yöneticinin imzalaması için iyi kalite kâğıt, diğerleri yani muhasebe bölümü ve ilan panosu için olan ise adi kâğıttı. Ama başlayamadan, Timofeyev tüm kirliliği ve gürültüsüyle içeri girdi:

"Biliyor musunuz, bugün adamlarım ne kadar çakıl çektiler ocaktan?" diye sordu.

"Beni ilgilendiren bir şey değil ki..." diye tersledi onu Valentina Georgiyevna. Gözlerini kısarak bakıp, onun kendisini denizkızı olarak çizmesinin hiç de uygun olmadığını anlatmak istiyor gibiydi.

Timofeyev böyle bir konuşmanın önün kesmek için; "Nasıl derseniz öyle olsun, sizi zorlayamam," dedi ve hemen yöneticinin odasına girdi.

Valentina Georgiyevna, Nepavoda'nın iri ve kaba eliyle ne yazdığını okumak için kâğıdı açtı. Her harf, konuşurken telaffuz ettiği gibi açıklıkla yazılmıştı.

EMİR

Verilen görevdeki (yani Valovaya Nehri kenarında bulunan taş ocağının kalitesinin öğrenilmesi görevindeki) mükemmel başarısı ve bu olumsuz hava koşullarında nakliye planının gerçekleştirilebilmesine olanak sağlamış olması nedeniyle, Proje Yöneticisi Sekreteri Valentina Georgiyevna Ostrovskaya'ya bir aylık maaşı kadar ikramiye verilecektir.

Valentina Georgiyevna'nın dudağında küçük, acı bir gülümseme belirdi, parmaklarına kauçuk uçları geçirdi, sandalyesini daha rahat bir pozisyona ayarladı. Yöneticiye ikramiyeden memnuniyetini göstermek için bu duyuruyu uzun bir duyuru listesinin tam ortasına, garaj mekaniği Matveyev'in şu, şu tarihte izinden döneceğini belirten paragrafla, teknisyen Natalya Rumyantseva'nın, bundan böyle eşi Smirnov'un soyadıyla anılacağını duyuran paragrafın arasına yazdı.

Yönetici bunu imzaladı ve duyuru ilgili yerlere gönderildi.

*

Bir gün Valentina Georgiyevna yöneticinin odasından çıkan Timofeyev'i durdurdu.

"Merkez Yönetim'den telgraf geldi," dedi, "analiz sonucunda çakılın beton işinde kullanılmaya uygun olduğunun anlaşıldığı belirtiliyor."

"Biz bunu zaten biliyoruz," diye karşılık verdi Timofeyev, "ama öyle görünüyor ki, biz geriye çark edeceğiz ve eski ocağa döneceğiz."

"Eskisine mi döneceksiniz? Ben bütün bir gecemi verip bu ocağın kullanılabileceğini sizin yine eskisine dönmeniz için mi öğrendim?"

"Biliyorum ama dolgu yolu su bastı, çakılı oradan taşıyamayız. Her an göçük olabilir. Ve ocağa başka yol da yok."

"Başka bir yol yapın."

"Bu sizin daktiloyla yazı yazmanız kadar kolay değil. Bambaşka bir iş. Üç verstlik yol yapmak şaka değil."

"O zaman aşağıdan taşıyın, nehir kıyısından."

"Bir dahaki sefere kamyonları sudan götürmemizi teklif edeceksiniz herhalde."

"Komiklik yapmaya çalışmıyorum," diye karşılık verdi Valentina Georgiyevna.

Ama Timofeyev'in yüzü bir anda aydınlandı ve hemen yöneticinin odasına girdi.

"Nepavoda yoldaş!" diye heyecanla bağırdığını duydu Valentina Georgiyevna, "Bize gerekli olan bir mavna! Çakılı ocaktan onunla taşıyacağız. Bir seferde otuz beş bin metreküp!"

"Yani demir iskeleyi kaldırmamızı mı teklif ediyorsun?" dedi yönetici sakince.

"Demir iskelenin canı cehenneme. Sonra tekrar koyarız."

"Peki mavnayı nereden bulacağız?"

Valentina Georgiyevna daktilo yazmayı bırakmış, dinliyordu. Timofeyev'in önerisinin tüm nakliye sorunlarını derhal çözeceğini, ucuza ve çok çabuk çözeceğini anlayınca, içi burkuldu.

"Doğru bir mavna bulmamız gerekecek," dedi Timofeyev bu kez üzülerek.

"Bulabiliriz belki. Tomruk İşletmesi'ni arayayım, bize verirler. Peki, hattı ne olacak? Yüklü bir mavna her yerden gider mi?"

"Gider. İsterseniz bir iskandil yaptırabilirim."

"Güzel. Bir iskandil yaptır. Ocak hakkında sonra karar vereceğiz."

Timofeyev odadan, sonra da çıkış kapısından fırladı.

"İşte! Bir seferde tüm kamyonların on günde taşıyabileceğinden daha fazlasını çekeceğiz. Harika bu!" diye düşündü Valentina Georgiyevna. Hayalinde onun ocağından çakıl yüklenmiş köprü ayağına doğru giden bir mavna gördü, işçilerin, ustaların ve Timofeyev'in sevinçli yüzlerini gördü. Sevinmesinler mi!

Valentina Georgiyevna bir on dakika bekledikten sonra, "Unuttu herhalde," diye düşündü. "Hatırlatayım," dedi.

Yönetici odasında çay içiyordu.

"Tomruk İşletmesi'ni aramayı unutmadınız mı?"

"Ne için?" dedi yönetici, kendine yine bir çay doldurdu, kafelerde yaptıkları gibi, biri büyük diğeri küçük çaydanlıktan ve aynı anda.

"Mavna için." Sonra Valentina Georgiyevna birden farkına vardı ki, sözleri konuşmaya kulak misafiri olduğunu ortaya koymuştu, kızardı.

"E, öyle!" dedi yönetici ona bakarak, hafifçe gülümsedi, "Görelim bakalım iskandil ne gösterecek. Eğer tamamsa, herkesi ararız hiç vakit kaybetmeden. Demek siz ocağınızla ilgileniyorsunuz, ha?"

"Tüm inşaatla ilgileniyorum," diye cevap verdi Valentina Georgiyevna vakarla. Başını kızgınlıkla geri attı ve odadan çıktı.

Kendine de kızmıştı.

Ve yağmur yağmaya devam ediyordu. Kasvetli, ince ince yağan bir yağmur... Sular holün tek penceresinin üzerinde karmaşık yollarla akıyordu. Gökyüzü kapalı, iç sıkıcıydı. Gün sona eriyordu ama Timofeyev iskandil sonuçlarını alıp dönmemişti. "Kahrolası, bu yağmur hiç durmayacak mı?" diye geçiriyordu içinden Valentina Georgiyevna.

"Pavlina, siz buralıydınız değil mi?"

"Evet, buralıyım."

"Nehir derin midir?"

"O-hoo! Çok derin. Özellikle bazı yerlerde."

"Peki, sığ yerler var mıdır?"

"Sığ yerler mi dediniz? Ne oldu, yüzecek misiniz?"

Valentina Georgiyevna derin bir iç geçirdi, tekrar Timofeyev'i beklemeye başladı. Ama Timofeyev sabaha ancak döndü. Sonuçlar tatmin ediciydi. Bunun üzerine Nepavoda, Tomruk İşletmesi'ne telefon edilmesini istedi. İşletmeden hemen bir şey demediler ama yarım saat sonra geri arayacaklarını söylediler. Valentina Georgiyevna beklemeye başladı. Her dakika saate bakıyordu.

Dikkatini dağıtmak için postaya baktı. Zarflardan biri Merkez Yönetim'den geliyordu. Zarfı bir makasla kesip, hışırtılı kâğıdı çıkardı ve okudu:

Proje Yöneticisi Sekreteri Valentina Georgiyevna Ostrovskaya yeni bir görevle Personel Bölümü'ne atanmıştır.

Al bakalım! Demek İvan Semyonoviç onu unutmamıştı!

Valentina Georgiyevna çok sevinmesi gerektiğini biliyordu ama öyle olmadı.

"Bunu yöneticiye sonra göstereyim," diye düşündü, "şu anda zihni fazlasıyla meşgul."

Ve ardından Tomruk İşletmesi taleplerini reddetti, mavnayı vermedi. Nepavoda Bölge Komitesi'ni aradı ama bu kez onların da yapabileceği bir şey yoktu.

Valentina Georgiyevna mektubu göstermek için akşama kadar bekledi. Sonunda gösterdi.

"Peki," dedi Nepavoda, "hazırlıklarınızı yapsanız iyi olur. İşleri Smirnova'ya devredin." Sonra diğer mektubu aldı.

Valentina Georgiyevna bir dakika kadar bir şey söylemeden

yöneticinin yanında kaldı. İçinden düşünüyordu: "Gideceğime sevindi mi, üzüldü mü?" Yöneticinin temiz ellerine bakıyordu.

"Smirnova size iyi sekreterlik yapamaz, öyle değil mi?" diye konuştu, yönetici sevindi mi, üzüldü mü, tahmin edemeden.

"Elbette yapamaz."

"E peki, kimi alacaksınız?"

"Ne yapalım, bulacağız birini."

Valentina Georgiyevna bir dakika daha orada ayakta kaldı, sonra odadan çıktı.

*

Onu Gnatov'a götüren aynı sürücü bu kez de istasyona götürdü. Yolda hiç konuşmadı adam. Valentina Georgiyevna anladı ki, gidişi hiç onaylanmamıştı. Yöneticiyle vedalaşamamıştı çünkü yönetici bir mavna bulmak için ilçede sağa sola başvurup, çabalıyordu. Küçük istasyona vardıkları zaman kamyon sürücüsü aceleyle vedalaşıp bir an önce çakıl taşımak için tekrar yola koyuldu.

Moskova trenini bekleyen birkaç kişi vardı istasyonda. Hepsinin kendisini geçiren bir yakını vardı yanında. Valentina Georgiyevna ise tek başına, bavulunun ve bohçasının yanında oturuyordu.

Trenin kalkışından on beş dakika önce bekleme salonuna Nepavoda girdi, doğruca yanına geldi.

"Sizden bir iyilik isteyeceğim. Bu elmaları lütfen çocuklarıma götürür müsünüz?" Aceleyle bağlanmış orta büyüklükte bir paket uzattı. "Postayla göndereyim dedim ama almayacaklardı. Pek de iyi paketleyemedim."

"Elbette. Alırım," dedi Valentina Georgiyevna ayağa kalkarak.

"Kalkmayın canım, artık şefiniz değilim ki..." dedi Nepavoda gülümseyerek. "İşte size bir kartpostal. Üzerine adresinizi yazıp posta kutusuna atın, eşim gelip paketi alır."

Nedense, Valentina Georgiyevna bu adamın bir eşi ve çocukları olduğuna, onlara armağan olarak elma gönderdiğine, kartpostalın üzerine eşine 'Sevgililer sevgilisine!' yazmış olmasına hayret etti.

"Mavna verecekler mi?" diye sordu.

"Evet, veriyorlar. Ocağa konveyörleri gönderdik bile. Mavna yarın gelecek ve yüklemeye başlayacağız."

Tren geldi. Nepavoda onun eşyalarını vagona taşıdı, kompartımanın rafına yerleştirdi. Sonra aşağı inip, peronda öylece dururken yağmur altında bir sigara yaktı.

"Gidin, gidin," dedi Valentina Georgiyevna, "Neden burada duruyorsunuz ki... Islanacaksınız iyice."

"Olsun. Alışığım ben."

Valentina Georgiyevna ona karşı soğuk, resmi bir tutum almış olduğu için şimdi veda ederken gönül okşayıcı bir şeyler söylemek istedi ama aklına gelmedi. Tren bir düdük kopardığında aceleyle seslendi:

"Dosyamı bıraktım, üzerinde 'Raporlar' yazıyor, sol çekmecede. Onu yeni sekretere verin."

"Teşekkür ederim," dedi Nepavoda.

Tren daha o fark etmeden hareket etmişti. Giden o, kalan Nepavoda olsa da, Valentina Georgiyevna'ya öyle geliyordu ki, o duruyor ama Nepavoda, küçük istasyon, kasabaya doğru giden o yol, ışıldayan ağaçlar, toprağı ıslatan hoş kokulu yağmur ve alçak, yumuşak gökyüzü, hepsi ondan tekerleklerle uzaklaşıyorlardı. Birden aklına Pavlina geldi. Bir de hem zeki, hem hırpani Timofeyev... Sonra meraklı, taşkın Olga, askeri palto giymiş sakallı adam, mühendis Gnatov, gidişini tasvip etmeyen kamyon sürücüsü... Ve Valentina Georgiyevna kendisine saygı duymaya başlamış olan o insanların şimdi giderek daha hızla kendisinden uzaklara doğru geri çekilmelerine acıyla karışık bir hüzün hissetti. Herhalde onlardan bir tekini bile görmeyecekti bir daha.

Sonra mavnayı, taş ocağını, son zamanlarda yaşamında olan biten her şeyi düşündü, şimdi bunlar kendisine öyle değerli, öyle özsel görünüyorlardı ki... Ama tren durmaksızın onu tüm bunlardan uzaklaştırıyordu.

1951

VERA İNBER

"Dün Novaya köyüne bombalar düştü. Oradan elli kişi getirildi. Yedi yaşlarında yaralı bir kız çocuğu sargının bacağını acıtışından şikâyet ediyordu. Onu rahatlattılar, kısa zamanda iyileşeceğini söylediler. Sonra uyutup, bacağını kestiler. Kendine gelirken, 'ne güzel, hiç acımıyor,' dedi kız."

"Ayağını kaybettiğini bilmiyordu."

Bu, kuşatma altındaki Leningrad'ta yaşanan trajik bir öykünün gerçekçi başlangıcıdır. Vera İnber'in "Neredeyse Üç Yıl (1945)" adlı günlüğünde yazılıdır. Tüm kuşatma süresince şehirde kalmış, burada en güzel şiirlerini, Leningrad'lı çocuklar hakkındaki kısa öykülerini topladığı "Pulkovski Meridian (1942)" başlıklı kitabını ve diğerlerini yazmıştır.

Vera İnber'in engebelerle dolu edebiyat yolunun geçtiği, insanlara ve yaşama yaklaştığı yer Leningrad'tır.

"Maya", onun ilk gerçekçi öykülerinden biridir.

MAYA

I

Güney kıyılarında, Karadeniz'in hemen yanı başında bir belde vardır. Küçük bir belde. Burada, içindeki molozlar, deniz pelinleri ve kertenkelelerle övülen eski bir Ceneviz Kalesi vardır. Bir Yunan kahvesi vardır ki, sundurmasının tentesine tırmanmış eski bir mor salkım, yapraklarını hep kahvenize düşürür. Bir pazar yeri vardır, yazın pisi balığı ve şeftali dolar. Gümüş rengi püsküllleriyle tatlı mısır koçanlarının, yeşil kukuletası altından ince, beyaz dişleri görünür. Beldede bir sinema ve birkaç resmi daire vardır. Ama her bir sokağın sonunda deniz vardır ve başka her şey bunun yanında önemsiz kalır. Ağlar kumlara yayılmıştır, kayıklar da kimi ters kimi düz, kumlarda dinlenmeye bırakılmışlardır. Arada bir kumların üzerine bir dalga yuvarlanır, sonra hışırdayarak yokluğa karışır.

Geceleri ay ışığıyla yıkanan belde, tıpkı uyuyan bir balık gibidir. Evlerinin çatılarındaki kiremitler balık pulları gibi parlar. Üzüm bağları, incelen bir balık kuyruğu gibi uzaklara yayılır. Rüzgâr bunlarla oynar. Balığın başı olacak olan sahilde, müzecinin lambası tek bir göz gibi parlar.

Belde için bir müze vardır.

Balıkçıların karıları, sıska Rum kadınları, gün batımında kapılarının önüne çıkıp, dedikodu yaparlar. Yüzleri güneş yanığıdır, önlükleri parlak kırmızı. Bu halleriyle uzaktan bakarken size esmer bir ekmek parçasının üzerinde domates dilimi gibi görünürler.

Kocalarını bekleyip, yemek pişirirlerken, diğer konuların arasında bir de Stavrakis hakkında tartışırlar. Eskiden varlıklı bir adam olan, şimdiki müzeci Stavrakis bir kaçakçının torunuymuş. Büyükbabası Nikolaos'un vaktiyle bir kaçakçı ve vergisiz tütün trafiğini idare eden biri olduğuna hiç şüphe yokmuş. Gerçeği şuymuş ki, zengin bir Rus tüccarı olan ortağının denizde tekneden düşüp kaybolmasından sonra onun mirasına konacak kadar şanslıymış. Tanrı bilir bu düşme işi nasıl olmuştu ve adamın adı gerçekten Nikolaos Stavrakis miydi...

Hiçbir şey bilinmiyormuş ama Nikolaos Stavrakis o zamandan beri zengin bir adammış. Kendisine harikulade, konforlu bir ev yaptırmış, sedirlerini ipekle kaplatmış, pahalı eşyalarla kaplı mobilyalarını başka diyarlardan getirtmiş. Bir acem şalı varmış ki, beyaz ve pembe desenleri karın üzerine serpilmiş gülleri betimliyormuş.

Oğlu Adrianos, babasının aksine, uygunsuz işlere girmemiş. Büyük bir şehir olan Odessa'ya yerleşmiş, kanarya ve mercan sattığı bir dükkân açmış. İşleri de çok iyi gitmiş. Çünkü barış zamanıymış ve insanların kanarya sesi dinleme ve göğüslerine mercandan broş takma zevki için güçleri yetiyormuş. Ama onun oğlu, ismi yine Adrianos, dükkâna pek bakmamış. Onu satıp bir manav dükkânı kurmuş ama şahsen işin başında durmaya tenezzül etmeyip, dükkânı bir yöneticiye bırakmış. Yurtdışına gidip, orada uzun yıllar bekâr yaşamış. Sonra memlekete dönmüş. Büyükbabasının evine tadilat yaptırmış ve içine temelli yerleşmiş. Evin içini duyulmadık bir lüksle dekore ettirmiş. Büyükbabasının Acem şalı inzivada daha fazla tek başına kalmamış. Kendisi gibi şallardan bir koleksiyonun içine girmiş. Bunların hepsi de Acem şallarıymış. Ayrıca tablolar, heykeller, devrin mobilyaları, danteller, kıymetli taşlar... Sözün kısası, zengin bir kişinin sahip olabileceği her şey varmış.

İşte genç Stavrakis böyle yaşayıp, böyle yaşlanmış.

Ve sonra Devrim geldi.

Bir yasa çıkarıldı, buna göre güzel şeyler sadece bir kişiye değil tüm topluma ait olduğundan, kimse onları evinde tutamayacaktı. Bunların müze denilen özel evlere konulması gerekiyordu. Pazarları, hatta pazartesi hariç haftanın her günü buralar ziyaret edilip

görülebilirdi. Sadece dokunmak yasaktı. Adrianos Stavrakis'in evi de böylece müzeye dönüştü, evin eski sahibi müze küratörü oldu. Evin bir köşesine, bir zamanlar aynalı, çıplak bir genç kız heykeli bulunan odaya yerleştirildi. Yaşlı dükkâncı Diamantos'un kızı evin ana merdivenlerinin başlangıcına, isteyenlere bilet kesmek için yerleştirildi. Oysa müzeye giriş ücretsizdi. Pazarları ve pazartesi hariç haftanın diğer günleri Diamantos dâhil herhangi bir ziyaretçi Acem şallarının güveler tarafından yenilmediğini, hançerlerin kararmadığını, çıplak kızın -herhalde tepeden aşağıya süngerle ovulduğundan olacak- eskisi gibi daima parıldadığını görebilirdi.

II

Pazar günüydü ve müze her zamankinden daha kalabalıktı. Diamantos'un kızı bilet kesme, ziyaretçilerin şemsiye ve bastonlarını, hatta pipolarını almak işiyle meşguldü. Özellikle ziyaretçilerin pipolarının alınması kuralı titizlikle uygulanıyordu çünkü bir gün balıkçı Kristos bir İtalyan tablosunun önünde durmuş, bağırmıştı: "Ne berbat bir kayık. Biri bununla buruna kadar kürek çekebilse ne olayım! Amma alçak bir kıçı var!" Sonra piposuyla tuvale öyle bir vurmuştu ki denizin en hoş yerinde bir delik açılmıştı. O zaman Genç Komünist Pavel Zuev onu azarlayarak demişti ki: "Sizi kültürlü biri sanırdık yoldaş Kristos, ama siz tam aksine davrandınız. Bir sanat eserine nasıl böyle bir şey yapabilirsiniz? Bu kesinlikle yanlış." Pavel bir süre sessiz kalıp ensesini kaşımış, ardından söylenmişti: "Ama elbette kıç iyi değil!"

İşte böylece, eski günlerin deneyimine dayanarak, girişte pipolar kesinlikle toplanmaya başlamıştı.

Güzel şeylere düşkün olan kalabalığın bunaltıcı akınından telaşa kapılan yaşlı Stavrakis, denize açılan dört köşe büyük salonda yaşama alışkanlığından çoktan vazgeçmişti. Bir zamanlar burası yemek salonuydu ama şimdi müzenin en değerli hazinelerinin, duvarlarında Pompei fresklerinin, tavanında bronzdan Rönesans avizesinin bulunduğu salondu.

Stavrakis'in ağır figürü, tussar ipeğinden paltosu, kır sakalı, bağa

çerçeveli gözlüğünün arkasından yayılan abus bakışları gelenlerin fark ettirmeden huzurunu kaçırıyordu. Cildi bronzlaşmış, atılgan bir tekstil işçisi ve yüzmede ülkenin tüm rekorlarını kıran iyi bir sporcu olan Doroçka, yanında bir grup gezginciyle buraya gelmişti. İnci dizileriyle bezenmiş bir kumaştan sıkı bir elbise giymiş, yanında bir çocuk bulunan kadını resmeden kanvas tablonun önünde duruyordu.

"Elbisesine bakın," dedi Doroçka kız arkadaşlarına, "bu ne bezenme böyle! Herhalde kadının yüzmeyle hiç ilgisi yoktu. Elbette tufeyli bir yaşam da sürmüştür. Ama..." Kadının yüzünü dikkatle inceleyip, onda bir gülümseme gölgesi bularak, sesini neredeyse duyulmayacak derecede azaltıp devam etti: "Ama aynı zamanda çok güzel bir kadın."

"Evet, güzel bir kadınmış ve aynı zamanda iyi kalpli..." diyerek destekledi balıkçı Kristos, bu kez yanında piposu yoktu tabii, "Bu arada söylemek gerek, bebeğini tutuyor."

Doroçka yanından Kristos geçerken susmuştu.

Diğer duvarın orada Genç Komünist, Michelangelo'nun "Davut" heykelinin bir reprodüksiyonu önünde duruyordu. Bacakları açık, şapkası eğik ve ellerini arkasında kavuşturmuş vaziyetteydi.

"Yaşlı adam yetenekliymiş, tamam!" dedi sonunda neşeli bir tavırla.

"Kim?" diye sordu Stavrakis, kulaklarına güvenemeyerek.

Ama Genç Komünist, Doroçka kadar kolay utanacak biri değildi.

"Kim mi? Michelangelo elbette!" diye cevap verdi. "Gördünüz mü, oğlanın adalelerini? Ve Davut'un bacakları... Hangi koşucu olsa, hangi mesafede olsa onu geçemez. Avans alsa bile!"[2]

III

Pazar günü bitti. En sona kalan en ısrarcı ve müzeye her gün öğleden sonra gelip, büyülenmiş gibi kara gözlü teşrifatçıyı seyreden ziyaretçi de gitmişti. Stavrakis köşesine çekilmiş, dinleniyordu. Sonuna kadar açık pencereden içeriye sessizlik, deniz ve ay ışığı

Oğlan sözcüğüyle belirtilen, sanatçının "Çömelen Oğlan" adlı heykelidir. - Ç.n.

doluyordu. Camlı kitaplıktaki ciltlerin sırtları altına boyanmıştı. Masada goncagül desenli Venedik vazosu duruyordu.

Müze bekçisi ve aynı zamanda Stavrakis'in çamaşırlarını yıkayıp hizmetini gören, aşçılığını yapan tek gözlü Afanasi akşam yemeğini küçük bir tepside getirdi: Sahanda kaymak, ince pandispanya, tereyağı, asma yaprağında petekli bal. Bu, antik Yunanlının bile dayanamayacağı mükemmel bir yemekti. Afanasi birkaç da mektup getirmişti.

Stavrakis yemeğini yerken bunların üzerinden ağırca geçti. Ayın ve lambanın ışığı saçlarının ve geniş omuzlarının üzerine düşüyordu.

Mektuplar pek önemli şeyler değildi. İki üç tanesi dostlarından, kendisi gibi müzecilerden gelmişti. Bir tanesi antika bir Novgorod ikonu teklif ediyor -kendisinde birkaç tane varmış-, karşılığında MÖ 400'den yeni olmamak üzere antik kül vazosu istiyordu. Parşömen tomarlarının kurumaktan nasıl korunacağını soruyordu başka biri. Ve bu tür şeyler... Bir mektup başkentten gelmişti. Daha doğrusu mektup değildi de Eğitim Halk Komiserliği'nden gelen bir emirdi ve müzeyi ziyaret edenlerin ekteki talimata göre özel bir form doldurması isteniyordu. Ama işte sonunda gerçek bir mektup çıkmıştı. Yazan, Paris'te sıkıntı içinde yaşayan eski bir şair arkadaşındandı. Mektup şöyle devam ediyordu: "Biliyorsunuz, haşin görünüşüme rağmen, kadınlara karşı daima nezaketliydim. Tahammül edemediğim iki, yalnızca iki kadın var: Biri Ölüm, yaşlı bir acuze... Diğeri Devrim. İlkini ancak kulaktan dolma tanıyorum neyse ki. Diğer kadın ise..."

Stavrakis olumlayarak başını salladı. Ay, denizin üzerinde dingin, yüzüyordu. Demir atmış küçük bir yat gümüş ve savat sıçratarak okul binasının tam karşısında salınıyordu.

Ve işte bir mektup daha... Adres mat, ucuz bir zarfın üstüne zayıfça çiziktirilmişti. Stavrakis zarfı açtı ve okumaya başladı: "Sevgili amca."

Bir an durup düşündü: Kimin amcasıydı ki? Elbette. Bir yeğeni vardı. Adı Aglaya'ydı. Ama ona bir şey olmuştu. Elbette. Bir Komünistle evlenmişti. Peki, hatırladığı kadarıyla Bizans kraliçesi Teodora'nın narin profiline sahip bu Aglaya ne istiyordu? Hayatta mıydı, uzun bir zamandır bir işaret göndermemişti. İşte şimdi

bu mektup gelmişti. Anlaşılan hastaydı (bu, anlaşılabilir olsa da). Kocası Kolhoz'lar kurmak için Sibirya'ya gönderilmişti. Çocuğu ise... Doktorlar onun denize ihtiyacı olduğunu söylemişlerdi. O da sevgili amcasını anımsamıştı, şimdi sevgili amcasının, misafirperverliğini kendisinden esirgemeyeceğinden emindi. Telgrafla cevap vermesini istiyordu.

Stavrakis uzun süre düşündü. Bir yandan, elbette, bütün yazı berbat olacaktı. Ama diğer yandan o küçük Aglaya tatlı, eğlendirici bir çocuktu. Meyveleri ve masalları severdi. Bir gün, Hindistancevizini görünce demişti ki:

"Bu bir topsa, neden sıçramıyor? Bir maymunsa, kuyruğu nerede?"

Stavrakis, Afanasi'yi ay ışığının küçük penceresinden deldiği merdiven altı odacığından kaldırdı, bir not ve biraz da para verdi. Dedi ki:

"Sabah bu telgrafı gönder." Ardından dönüp giderken devam etti: "O eski çerçeveleri sakladığımız eşya odasını da düzelt."

IV

Arabacı Kostas Kontakis arabasını -ki beldenin övündüğü tek araba onunkiydi, ön kapıya çekti, içinden yolcularının çıkmasına yardım etti. Arabasının derinliklerinden önce solgun, tuhaf bir kadın çıkardı ki bu, Aglaya değildi, kollarında bir çocuk taşıyordu. Sonra büyük bir bavul ve küçük bir çanta çıkardı. Son olarak Aglaya kendisi arabanın yüksek basamağından atladı. Tıpkı Hindistan cevizi günündeki gibiydi. Aynı kestane renkli saçtan yapılmış kafa ve Bizans kraliçesi gözleri vardı.

"Günaydın amca," dedi Aglaya olmayan solgun kadın. "Beni tanımadın mı? Ben Aglaya. Bu benim kızım. Altı yaşında. Ve bu da oğlum, on bir ayı devirdi. Üç tane de dişi var."

Stavrakis Afanasi'nin yardımıyla gelenleri eve soktu, yerlerine yerleştirdi. Temizlenme ve dinlenmelerinden sonra köşe odasında onlara geç kalmış öğle yemeğini ikram etti. Üç dişli bebek yolculuktan yorgun düşmüş, koltukta uyuyordu.

Stavrakis gerçek Aglaya ile konuşurken, onun genç Teodora'ya benzeyen kızına bakıyordu sürekli. "Teodora" hiç konuşmuyor, bol bol kuzu pirzolası yiyordu.

Çocuk hep çocuktur. Meyveleri ve masalları severler. Aglaya özellikle portakalı severdi. Onun için Stavrakis tabaktan bir altın top aldı, Aglaya'nın kızına uzattı.

"Ben elmayı daha çok severim," dedi kız cırlak bir sesle. Stavrakis şaşırdı.

"Neden? Portakal ondan daha lezzetli değil mi?"

"Evet ama elma daha sert, onu ısırabilirsiniz. Portakalı çiğnemesi kolay."

Aglaya'nın kızı mükemmel bir özgüvenle cevap vermişti. Portakalı reddederek, tabaktan sert, kırmızı bir elma aldı.

Sofra toplandı, Afanasi süpürgeyi zorlukla tutarak yerleri süpürdü. Aglaya gemiş yıllarını Stavrakis'e özetledi, Sibirya'daki Kolhoz koşullarından bahsetti, sonra odasına çekilip bebeğin karnını irmikle doyurmaya koyuldu. Stavrakis o arada kendini küçük yeğeniyle başbaşa buldu.

İlkbahar başlarında hep olduğu gibi, sıkıcı bir gün batımı vardı. Sert bir esinti denizi çalkalıyor, öfkeli, kısa dalgalar koparıyordu. Rüzgâr kapıları sarsıyor, bahçede yasemin çalılarını karmakarışık ediyordu. Güneş batana kadar hükmünü sürdü. Sonra nihayet ilk yağmur demetlerini pencerelere savurmaya başladı. Perdeler çekildi, şöminenin yakılmasına karar verildi.

İçeriye biraz odun getirildi, şömine aydınlandı. Alevler, herhalde Nikolaos Stavrakis'in kaçakçılık gecelerinde olduğu kadar korkutucu, yeryüzünün ilk kalplerinde olduğu kadar ürkütücü, parladı. Stavrakis kendine bu yeni akrabalarını daha iyi tanıma vaktinin gelmiş olduğunu söyledi. Kız şöminenin önüne bağdaş kurmuş oturuyordu. Stavrakis onun yüzünde görüyordu ki; seyahatten sonra iyice dinlenmiş, karnını iyice doyurmuştu, hayattan memnundu ve şimdi dostça bir sohbete hazırdı.

"Peki çocuğum," diye söze başladı, ateş demirini alarak kızın yanına halıya oturdu, "gel biraz sohbet edelim, daha senin adını bile bilmiyorum."

"Adım Maya. Sizinkini biliyorum, Adrianos ve de Ardianoviç. Ama ben size büyük amca diyeceğim.

"Peki çocuğum." Maya harika bir isim. 'Rüya' ya da 'hayal' anlamında Hintçede. Benim mendilimi kullan al canım, senin yoksa."

"Yok, 'rüya' değil. 1 Mayıs'tan geliyor. Ve Rusça. Hintçe değil.[3]"

"1 Mayıs' mı? Sen kaç yaşındasın Maya çocuğum? Annen söylemişti ama unuttum."

"Altı yaşındayım. Devrimden üç yaş küçüğüm. Ve onunla beraber büyüyorum. Siz kaç yaşındasınız büyük amca?"

"Ben altmış birim," diye uysallıkla cevap verdi Stavrakis, sonra rahatsız bir ses tonuyla sordu:

"Devrim ve seninle ilgili bu şeyleri sana kim söyledi?"

"Babam. O her şeyi bilir. Peki, biliyor musunuz, bizim oğlanın adı Rem."

"Güzel isim. Rem, Remus'un kısaltması," dedi Stavrakis, derin bir iç geçirdi, ateş demiriyle közleri karıştırdı. "Şimdi de bir Romulus'a ihtiyaç var demek ki, ama umarım bebeği dişi kurt emzirmemiştir ha?[4]"

"Yok, bizim keçimiz var. Çünkü köyde yaşıyoruz. Peki Romulus nedir dede?"

"Ne demek istedin?"

"Demek istiyorum ki, bu isim neden yapılmış? Mesela Rem kısaltma: Revolution, Elek-trifikasyon, Metarul... Metalurji. Peki Romulus neden çıkmış?"

"Söyle bakayım Maya," dedi Stavrakis çaresiz bir ifadeyle, "masal dinlemeyi sever misin?"

"Evet. Ben bir tane biliyorum, bir çocuk ekmek için Taşkent'e gidiyor.[5]

"O bir öykü sevgili çocuğum, masal değil."

Kuvvetli bir esinti evi süpürdü. Dışarıda hava iç kapayıcıydı, deniz kükrüyordu. Ama içeride yanan tatlı bir ateş vardı. Masal için görkemli bir ortam. Halk bilgeliğinin kabuğunda doğan bir inci tanesidir masal...

"Dinle bakalım Maya," dedi Stavrakis, "sana bir masal

---

3 May, Rusçada Mayıs.

4 Remus, Romulus, Roma şehrinin ve Roma İmparatorluğu'nun kurucusu oldukları söylenen ikiz kardeşler.

5 Sovyet yazarı Aleksandr Neverov'un Ekmek Şehri (Taşkent) adlı romanına gönderme yapılıyor. Ç.n.

anlatacağım. Daha doğrusu bir mit."

"Mit nedir?" diye sordu Maya hemen.

"Efsane. O da masaldır. Ama çok, çok eskidir ve o yüzden masaldan çok daha güzeldir. Gel yaklaş bana, al mendilimi."

Maya, Stavrakis'in üzerinde bir çift yuvarlak göz sabitledi ve masal başladı.

"Uzun, uzun zamanlar önce, Proserpina adında bir kız yaşarmış," diye başladı Stavrakis. "Bu kız çok güzelmiş. Senle ben Paris'e gitsek, sana Proserpina'yı ressam Moreau'nun gözünden gösterirdim. Esmer, siyah saçları bukleli, elinde bir nar tutarken... Dudakları da yarı aralık bir nar gibi... Bir gün Proserpina kız arkadaşlarıyla birlikte beyaz çiçekler toplamak için kırlara çıkmış."

"Papatya mı?"

"Hayır, papatya değil. Nergis olmalı. Yalnız onlar, bugün gördüklerinden daha büyük ve daha kokulularmış. Yürüdükçe birçok, birçok çiçekler görmüş. Arkadaşlarını geride bırakmış. Birden..." Stavrakis ayağa kalkıp sandalyesini geri itti ve ateş demirini halının üzerinde gezdirmeye başladı: "Farzet bu iskemle Proserpina, halıdaki şu çiçekler de gerçek çiçekler... Aniden yerde bir çukur açılıyor, şu kitaplığın durduğu yerde, nefesleri alev çıkaran atlar tarafından çekilen bir savaş arabası oranın kralı Plüton'u getiriyor." Stavrakis demir çubukla yere vurdu. "Plüton Proserpina'yı bir çiçek gibi yakalıyor, toprak da üzerlerine kapanıyor."

"Plüton bodrumda mı yaşıyordu?" diye fısıltıyla sordu Maya korkarak.

"Bodrumda değil de yer altında yani. Orada onun krallığı varmış. Orada her şey yeryüzündeki gibiymiş ama sadece güneş parlamazmış, şu andaki gibi yağmur yağmazmış."

"Peki sonra? Sonra ne olmuş?" diye üsteledi Maya.

"Hah!" dedi Stavrakis kendi kendine, sandalyeyi yine yerine getirdi. Demek devam etmek istiyorsun? Öyle mi? Görüyorum 'Taşkent çocuğu' zihninde iyice soldu gitti.

Masala devam etti.

"Proserpina'nın annesi var, adı Ceres. Akıllı ve son derece iyi kalpli. Bereket tanrısı o. Proserpina'nın durumunu öğrenince, onu aramak için uçmaya başlamış."

"Uçakla mı?"

"Hayır, ayaklarıyla. Ama hiçbir şey bulamamış. O zaman buğday başaklarıyla işlenmiş pelerinini çıkarıp eski hırpani elbiseler giymiş ve uzak diyarlara gitmiş. Yeryüzünde yaşayan hiçbir yaratık ona Proserpina'nın aniden ortadan yok oluşunu açığa çıkarmakta yardım etmediğinden, o da tüm çiçekleri ve meyveleri sökerek yeryüzünü cezalandırmış. O yıl yeryüzünde hiçbir şey yetişmemiş."

"Elma da mı?"

"Elbette. Elma da."

"E-e? İnsanlar ne yemişler?"

"Püfff... Herhalde kooperatif mağazalardan konserve almışlardır. Dur da bitireyim. Ceres sonunda tuhaf bir krallığa gelene kadar yürümüş, yürümüş. O zamanlar her şey basitmiş. Onu saraya götürmüşler. Orada bir şenlik varmış. Kral ve kraliçenin çok uzun zamandan beri bekledikleri oğulları doğmuşmuş. Ve anne kraliçe bir istekte bulunmuş."

"Keçi mi?"

"Hayır. Oğluna bir bakıcı. Ceres kraliyet sarayına girerken herkes onun üstüne başına ve yüzüne çarpılmış. Saç bukleleri ekin demetleri gibi sarkıyormuş. Elbisesinin kıvrımları sabanın açtığı izler gibiymiş. Gözleri göller gibi derinmiş. Kraliçe bu gözlerin bakışından hayatın beslendiğini hissetmiş. Ve Ceres'e oğluna bakmasını teklif etmiş. Ceres bir şartla kabul etmiş..."

O sırada diğer odadan Aglaya'nın sesi duyuldu: "Maya tatlım, artık yatma vakti! Her şey her zamanki gibi! Rem çok huysuz. Dördüncü dişi çıkıyor herhalde. Belki de biraz üşüttü. Bilmem hangisi."

"Ama ben o şartı merak ediyorum büyük amca. Öğrenmeden yatmam," diye karşı çıktı Maya.

"Beş dakika daha!" diye seslendi Stavrakis diğer odaya. "Beş dakika sonra onu kendim getireceğim. Diyordum ki, Ceres oğlanın ne annesinin ne babasının veya akrabalarının kendisine hiç karışmamaları, tavsiyede bulunmamaları şartıyla teklifi kabul etmiş. Tam bir serbestlik istiyormuş. İşte böyle anlaşmışlar. ... Biraz zaman geçmiş. oğlan büyümeye başlamış, ülkedeki her çocuktan daha gürbüz, daha güzel ve daha mutluymuş. Hiç hastalanmıyormuş, hiç üşütmüyormuş. Yeni diş çıkarırken bile hep gülmüş."

"Olamaz," dedi Maya.

"Olmuş. Sonra anne kraliçe bir gün onları gözetlemeye, bu harika sağlığın nasıl başarıldığını anlamaya karar vermiş."

"Sporla. Babam söylemişti."

"Sessiz ol... Bir gece herkes yattıktan sonra anne kraliçe pabuçlarını çıkarıp, bakıcının odasına süzülmüş. Orada ne görmüş olsun?"

"Ne? Ne görmüş?"

"Şöminede parlak bir ateş varmış. Kor yığını altın gibi parlıyormuş. Buradaki gibi. Ceres çocuğu soymuş, küçük vücudunu dikkatle muayene etmiş. Vücudu sabun gibi beyaz olan oğlanın gözleri ateşe bakıyormuş ve koyu gözbebeklerine alevin pırıltısı yansıyormuş. Ceres şömineye gitmiş, korları yaymış, çocuğu bunun üzerine sanki kumların üzerine yatırır gibi yatırmış."

"Ahh!" diye fısıldadı Maya dehşete kapılarak.

"Evet. Oğlansa, gülüyormuş. Keyfi yerindeymiş. Kraliçe oğlunu ateşin üstünde görünce, avazı çıktığı kadar bir çığlık atmış. Ve sanki onun çığlığına cevap gibi, oğlan acıyla bağırmış."

"Neden? Anlamadım."

"Bu bir sihirmiş. Unutma ki Ceres bir tanrıça. Oğlandan dayanıklı bir kahraman yaratmak istiyormuş. Ve oğlan artık ateşten yanmaz dereceye gelmişmiş. Ama bunu hiçbir ölümlünün görmemesi gerekiyormuş. Anne görünce, her şeyi mahvetmiş."

"Dayanıklı bir kahraman..." diye tekrar etti Maya, hayal içinde. "Ama anne her şeyi mahvetmiş. Peki tanrıça nedir?"

"Beş dakikan bitti," diye seslendi Aglaya kapıdan, "hemen yatağa girmeni istiyorum. Geç oldu. Rem de sonunda uyudu. Çok yordu beni!"

"Haydi bakalım Maya!" dedi Stavrakis, "söz sana..."

"Pro-persina ne olmuş?"

"İstersen masalı yarın bitiririm."

"Çok istiyorum."

Maya ağır ağır kapıya gitti. Sendeleyerek yürüyordu. Gözleriyse açıktı ve gözlemliyordu. Herhalde uzaklardaki şömineyi, kraliyet çocuğunu, buğday başaklarıyla bezenmiş pelerini, saplanıp kaldığı olağan dışı imajların bir girdabını görüyordu. Kapıya gelince durup, döndü:

"Yarın masalı tamamlayacak mısınız?"

"Ne olursa olsun, tamamlayacağım."

"Ama şimdi tek bir şey söyleyin bana, bunlar gerçek mi, değil mi?"

Yaşlı ve zeki adam kendi çocukluğunun hayallerini cesaretle idame ettirerek, kurnazca cevap verdi:

"Bu bir efsane Maya," dedi, "bir efsane. O kadar eski zamanlara dayanıyor ki, kimse bilmiyor gerçekten olmuş mu, olmamış mı. İyi uykular kızım."

V

Kötü hava dalgası bitti. Şimşeklerle sarsılan bulutlar ufkun ötelerine sürüklendi. İnce hilâl denizin üzerinde asılı duruyordu. Islak yasemin çalıları şimdi ağır bir esans yayıyorlardı havaya.

Stavrakis yatak olarak kullandığı eski Osmanlı sedirine yatmaya gitti. Şöminede korlar bir bir canlılığını kaybederken ateş tümüyle sönmüştü. Ay ışığının zayıf pusu perdesiz pencereden görünüyordu. Eski sedirde uyku hazırlanıyordu. Püsküllleri, minderleri sıyırdı, yaşlı adamın gri saçlarına dokundu. Ve adam bir an sonra uyumuştu. Bir çavdar tarlası gördü ki, aynı zamanda denizdi bu. Üzerine kanatlı bir bulut, pelerin gibi açılmıştı. Sonra buluttan aniden bir şimşek çaktı. Korkunç bir gök gürlemesi ve bir çığlık duyuldu.

Stavrakis gözlerini açtı. Maya uzun, beyaz bir gecelikle, yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış, şöminenin önünde duruyordu. Arkasında Aglaya vardı ki, yüzü gündüzkinden daha solgundu. Kollarında tuttuğu küçük Rem acı verici bir çığlıkla ağlıyordu. Afanasi ise çamaşırlarıyla kapıda durmuş, titriyordu.

"Ne var? Ne oldu? Hepiniz neden oraya toplandınız?" diye sordu Stavrakis, Rem'in çığlıklarını bastırmaya çalışarak. "Afanasi bana sakinleştirici hapımı ver. Bir şey söyleyin!"

Birden hepsi konuşmaya başladılar.

"Tanrım!" diye inledi Afanasi, elleriyle şömine rafını yokluyordu. "Ön kapı kapalı mı diye bakmak için koridorda yürüyordum, birden genç bir kız geldi. Heyecanla erkek bebeği taşıyordu.

Gözleri parlıyordu, doğruca çalışma odasına yürüdü. Bir sarsıntı hissettim. Peşinden koştum, zavallı çocuğu bir odun parçası gibi şömineye ittiğini gördüm!"

"Bir hışırtı duyduğumda uyuyordum," diye hıçkırarak ağlıyordu Aglaya, "gözlerimi açtım, çocuk yok. Dışarı fırladım, bir an için Maya'nın geceliğini gördüm. Tam bebeği ateşe sürecekken yakaladım. Neyse ki, ateş sönmüştü. Külden başka bir şey kalmamıştı. Zavallı oğlanın kolu incindi. Ah zavallı bebeğim, kuzum! Ah terbiyesiz kız, yaramaz kız!"

"Bir dakika Aglaya," diye sözünü kesti Stvarakis, "bu olmaz. Baksana ona, nasıl titriyor."

"Ben sadece dayanıklı bir kahraman yaratmaya çalışıyordum," dedi Maya, "ama annem gelip her şeyi mahvetti."

Tekrar yataklarına gittiler. Rem'in kolunun ağrısı sodayla ovularak hafifletildi. Rem uykuya daldı. Şafak denize değdi. Yıldızların ışığı her an sönükleşiyordu. Ama yaşlı Stavrakis uyuyamadı.

Masaya oturdu, lambanın belirsiz ışığı altında Paris'teki şair arkadaşına mektup yazmaya başladı.

"Her şey değişiyor," diye yazdı, "çocuklar bile. Bizim için iyi olan şeyler onlar için feci... Ya da tersi..."

1929

Yazılama

Sovyet Öyküleri serimizin dördüncü kitabında; Sovyetler Birliği kahramanı deneme pilotu Aleksey Perelyot'un hüzünlü öyküsü ilk sırada. Savaş yıllarındaki kahramanlıklarından sonra hayatta kalmış, ancak 1953 yılında çıktığı Tupolev Tu-95 deneme uçuşunda, uçağın aniden alev alması sonucunda genç yaşında yaşamını yitirmişti.

"Yağmur" adlı öykümüz, Sovyetler Birliği'nin unutulmayacak, sayısız mücadelelerinden birini aktarıyor bize. İnsanların topluma hizmet etmek için nasıl bir araya geldiklerine tanık oluyoruz.

"Maya" adlı öykümüz büyük bir edebiyatçıya ve yılmaz bir Sovyet savaşçısına ait. Yaşamını tümüyle mücadeleye vermiş bir kahramandan gündelik yaşama dair masalsı bir anlatım...

15 TL KDV'den muaftır.

9 786052 222362